

זאת ה'טוה

שבת בשלח-שירה תש"פ

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹךְ תֵּךְ

איך **רוחצים**
את המצוות שלי?

07

- 30 ארבע מהפכות
האשה המחנכת
- 33 הסיפור החסידי
רבי נחמיה מדבורבנה
- 35 מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים
- 36 רמז בפרשה
פרשת בשלח
- 37 *המדור אלדים*
לאכול אמונה עם בטחון

03 אתה יהודי חשוב!
נקודה מעובדת

04 "נשיקות פיהו"
מתוך מאמר "באתי לגני"

18 חזרה לרחם האם
שיעור יארצייט

24 צער ושמחה ב"בשלח פרעה"
אור החיים על הפרשה

25 "הרחב פיך ואמלאהו"
שפת אמת על הפרשה

26 גילוי דעת
עסקת המאה

27 מעין גנים
"ויבקעו המים"

הקדמת המערכת

שבת שלום ומבורך לכל קוראינו היקרים, לפניכם גליון **ואביטה** לשבת פרשת בשלח מלא בכל טוב, שיעורים התוועדויות ומאמרים, לכל המשפחה.

השבוע בגליון:

נפתח עם **נקודה מעובדת** מתוך שיעור בר מצוה לנכד הרב — **אתה יהודי חשוב!** — בה נקרא על ענוה פסולה ועל היוקר והשעשוע שיש לה' בכל יהודי. משם נעבור לגוף השיעור — **"נשיקות פיהו"** — שיעור המבוסס, לקראת י' שבט, על מאמרי **"באתי לגני"** של הרבי בשנים תש"כ ותש"מ, בו באר הרב את מאמרי הבעש"ט, המגיד והצמח צדק, המובאים בתוך מאמרי "באתי לגני", תוך שהוא מקשרם לעבודת הבר מצוה הכרוכה בקבלת דעת. בחלקו השני של השיעור מתבארת עבודת התפילה והיוקר שלה בעיני ה', ה'מנשק' את היהודי הלומד ומתפלל על פיו. בחלקו הראשון של **שיעור יארציט לאם הרב** המתפרסם כאן — **חזרה לרחם האם** — התעמק הרב בסוד שם צבאות המבואר במאמר "באתי לגני" ובנושאים נוספים במאמר. **באור החיים** על הפרשה נלמד על **צער ושמחה ב"בשלח פרעה"** — מדוע פותח סיפור יציאת מצרים המשמח, בלשון צער. **בשפת אמת** על הפרשה — **"הרחב פיך ואמלאהו"** — נלמד כיצד האמונה בזכות יציאת מצרים וקריעת ים סוף פותחת את פיהם של ישראל בשירה נצחית. את חלק השיעורים נחתום עם גילוי דעת של הרב לאור פרסום תכנית המאה המדוברת. **במעין גנים** לפרשת בשלח נתבונן בדברי הפסוק — **"ויבקעו המים"** — על שלש בקיעות מים: מי התורה, מי התשובה ומי האלקות. **בארבע מהפכות** נמשיך עם **המהפכה השלישית**, והשבוע נלמד על **האשה המחנכת** — על תפקידה של האשה בחינוך הבנים ללימוד תורה וההבדל בין תפקידה לתפקיד האב. **בסיפור החסידי** נקרא על בעל ההילולא של ט"ו בשבט, **רבי נחמיה מדוברובנה. ובמענות ותשובות** נקרא מענה הנוגע למדור **המהפכה השלישית** מהשבוע שעבר — על תפקידה המיוחד של האשה בלימוד תורה. **ברמז בפרשה** נקרא על ההבדל בין **"העם"** ל**"בני ישראל"**. ונחתום עם **המדור לילדים** והשבוע ילמד אותנו רזי איך **לאכול אמונה עם בטחון** — על ירידת המן, ביאת המשיח וההבדל בין אמונה לבטחון.

הודעה: ביום ראשון הבעל"ט בשעה 18:30 יתקיים שידור ישיר בשפה האנגלית.

שבת שלום ומבורך, המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

אתה יהודי חשוב!

יהודי כפי שהוא, ומשתעשע בו בכל מצב, עד שצורת היהודי נחקקת בה' ובה הוא מתגלה ליהודי - כשיצאנו ממצרים, בקטנות מוחין נערית, נגלה לנו ה' כבחור גיבור מלחמה, וכשהתבגרנו בתהליך מזורז הוא התגלה לנו במתן תורה כזקן מלא רחמים. ה' 'מקטין' או 'מגדיל' את עצמו בהתאם לענינו ומצבו של כל יהודי.

את העוז והתעצומות להחשיב ולייקר את המצוות שהוא עושה מקבל היהודי מהדבר הראשון, המכונן את הקשר האישי בינו לבין עצמותו ומהותו יתברך - "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (השרש הכולל לכל מצוות-עשה). את העונה, המבטלת כל דבר חוץ מה' (החל מהגאווה האישית, ה"אל זר" שבקרב האדם), מקבל היהודי מהדבר השני - "לא יהיה לך אלהים אחרים על פני" (השרש הכולל לכל מצוות לא-תעשה). כך זוכים ל"העז והעונה לחי עולמים" - עוז ועונה כאחד, והעוז קודם לעונה.

הדעת המאזנת בין תוקף וחשיבות לשברון-לב ועונה, הכל מתוך יחוד עם ה' (על דרך "והאדם ידע את חוה אשתו"), יחודית לעם ישראל, המבטא אותה פעמיים בכל יום בקריאת שמע - "שמע ישראל [המתייחד בדעתו] הוי' אלהינו [כמאמרו 'אנכי הוי' אלהיך'] הוי' אחד [כמאמרו 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני']". אכן, התכלית היא "למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלהים" - בדעתנו התקיפה אנו שוברים-מבטלים גם את ישות עמי הארץ ומגלים לכל את "הוי' אחד".

עונה היא יסוד היסודות של עבודת ה' - החל מתיקון המדות ועד לבטול-היש הנדרש כדי להתגבר על היצר, להמנע מעבירות ולקיים מצוות גם כש'לא מתחשק'. אף על פי כן, עונה פסולה היא שהחריבה את המקדש - כדי לעשות לה' יתברך דירה בתחתונים, תכלית הבריאה, צריך להזהר מעונה שלא במקומה. לעונה המטילה ספק בחשיבות מעשינו בעיני ה' ומרפה ידים מעשיה - אין מקום.

לכן ההלכה הראשונה בסדר היום היהודי היא התבוננות שמלך גדול עומד עליו וצופה בכל מעשיו - החשובים ויקרים בעיניו! - והוראת "הוי' עז כנמר" כנגד המלעיגים (החל מהמלעיגים הפנימיים, הספקניים ומרפי הידים, שבתוך האדם עצמו). אך כיצד העוז אינו סותר את העונה?

מורנו הבעל שם טוב אומר שעל היהודי להתבונן שהקב"ה שומר את שפתיו ומחכה שיוציא מפיו דברי תורה ותפלה - וכשהוא עושה זאת הוא מנשקו על שפתיו באהבה. כשמקור העוז והערך העצמי הוא הקשר עם ה' - אין בהם גאווה של "יש ודבר נפרד בפני עצמו". ממעשיו ודיבוריו של יהודי נבראים מלאכים ונמשך שפע רב בכל העולמות, אך כל החשיבות ה'חיצונית' וה'מדידה' הזו טפלה מהדבר החשוב והיקר באמת - להתנשק עם הקב"ה.

הדבר מתחדד עוד יותר כשמכירים שגם מצד מלכו של עולם העיקר הוא עצם הנשיקה-ההשקה עם בניו-אהוביו: המגיד ממעזריטש אומר שהקב"ה כל כך אוהב כל

"נשיקות פיהו"

קיצור מהלך השיעור

לקראת י' שבט התבססו שיעורי הרב על מאמרי "באתי לגני" תש"כ ותש"מ (המבארים את האות י' במאמר – האות הנלמדת בשנה זו). בשיעור הראשון, בבר-מצוה לנכדו של הרב, לימד הרב את תורות הבעש"ט, המגיד, הצ"צ והרבי הרש"ב שמביא הרבי במאמרו – תוך קישור הכל לעבודתנו בקריאת שמע ותפלה, החל מבר-מצוה של נער צעיר.

פרק א עוסק בכח הדעת היהודית (שמקבל נער בר-מצוה) לקיים את מצות היחוד – קריאת שמע (המצוה הראשונה של בר-מצוה) – ולפעול בכך גם על אומות העולם לזכות לדעת, המתחילה מלב נשבר. **פרק ב** עוסק בכח התפלה היום-יומית לזכך את מצוותינו ולהפוך אותן למצוות 'לשמה'. **פרק ג** מתאר בעסיסיות כיצד ה' מנשק על שפתיו את היהודי העוסק בתורה ותפלה. שני הפרקים הבאים עוסקים במצוה הראשונה בתורה – "החדש הזה לכם" – והקשר שלה להקבלת פני שכניה, "זה אלי ואנוהו", ולפתיחת התורה ב"בראשית". היהודי בעבודתו מתחדש מיום ליום – מתוך עזות דקדושה – ובהתאם לעבודתו מתגלה לו הקב"ה בכל פעם באופן אחר.

א. פעולת הדעת על כל העמים

קריאת שמע – ביטוי הדעת

ביום הבר-מצוה מי שהיה עד עכשיו ילד הופך להיות איש ומקבל דעת – הכח המבדיל בין ילד לאיש. "דעת גניז בפומא"^א, לכן, כפי שמקובל^ב, המצוה הראשונה שהבר-מצוה מקיים היא קריאת שמע של ערבית – בדעת שבפיו הוא מייחד את הקב"ה, "הוי' אלהינו הוי' אחד"^ג.

זהו בעצם סימן על כל החיים – אנחנו פה, בעולם הזה, כדי להאמין ב"הוי' אלהינו

הוי' אחד" וגם כדי לפרסם את האלקות בכל העולם עד שכולם, כולל הגוים, יכירו את ה' ויעבדוהו "שכם אחד"^ד.

"באתי לגני" תש"כ

כידוע^ה, הרבי לימד כל שנה אות אחת מהמשך "באתי לגני" – ההמשך שכתב הרבי הריי"צ על מנת שילמדוהו החל מ-י' שבט תש"י (בו הסתלק). השנה, שנת השבעים להסתלקות הרבי הריי"צ, הגענו – בפעם הרביעית – שוב לאות י', שהרבי אומר^ו שהיא "העשירי יהיה קדש להוי'".^ז הרבי נוהג להביא

ד צפניה ג, ט. וראה רש"י לדברים ו, ד.

ה וראה באריכות במבוא לספר המאמרים "באתי לגני".

ו בפעם הזו, שמעל ל"חזקה" של תלתי זימני, עולים בקדש ומגיעים ל"נמספר את] רבע ישראל" (במדבר כג, ו) = 813 = "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" (בראשית א, ג).

ז ד"ה "באתי לגני" תש"כ פ"ב.

ח ויקרא כז, לב.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. הערות ב"באתי לגני" תש"כ; חגיגת בר-מצוה שמואל שי' גינזבורג. אור ל-ד' שבט תש"פ – רמת אביב.

א זהר ח"ב קכב, א.

ב חידושי הרי"מ ריש ברכות, צדקת הצדיק אות ד ועוד.

ג דברים ו, ד.

גם הפסוק **"למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלהים אין עוד"** הוא פסוק שלם ששונה 1430. כנראה שזו עבודתו וגם העבודה של מלך המשיח.

השבירה והתיקון בדעת

הווארט של הרבי הרש"ב הוא שדעת היא (גם) לשון שבירה (כפסוק **"וידע בהם את אנשי סכות"**^{יג}).

לעולם התיקון קדם עולם התהו שנשבר – הקב"ה היה **"בורא עולמות ומחריב"**, אומר שהעולם לא מוצא חן בעיניו, עד שהגיע לעולם הזה שכן מוצא חן בעיניו – וכתוב שהשבירה התחילה מספירת הדעת^{טו}. כל ספירה היא מלך מ-ז מלכין קדמאין דתהו דמיתו – מלכי אדום שמלכו, בעולם התהו, **"לפני מלך מלך לבני ישראל"**^{טז}, בעולם התיקון. המלך הראשון נקרא בלע בן בעור, המכוון בקבלה כנגד ספירת הדעת, והוא נשבר ראשון (כאשר **"בתר רישא גופא אזיל"**^{יז} – שאר המלכים, בחינת **"גופא"**, נשברו-מתו בזה-אחר-זה בעקבותיו). עבודתו היא **"לתקן עולם במלכות שדי"**^{יח}, החל מתיקון בלע בן בעור – תיקון הדעת. משה רבינו נותן התורה הוא הדעת^{יט}, זו תכליתו, ו"הוא גואל ראשון הוא גואל אחרון". בכתבי הרש"ב^{כא} מבואר שבלע בן בעור מלך ומת בח"י אלול – תחלת השבוע שלפני

במאמרים אלה את כל הרביים, והיום נחזור על חלק מהווארטים שהוא מביא במאמר הראשון על האות י – ד"ה **"באתי לגני"** תש"כ. [הרב רוזנברג – המחות, סבו השני של הבר-מצוה – חזר לפני כן על תורת הבעש"ט שמצוטטת באותו מאמר, אודות המעלה במוצא שפתיו של יהודי בתורה ותפלה. הוא ציין את המלאכים שנבראים מדיבורים אלה, והזכיר בענין סיפור שמספר הרבי הריי"צ^ט מימי ילדותו, כיצד אמר פעם תהלים במהירות גדולה ואביו, הרבי הרש"ב, הוכיח אותו ואמר לו כי מאמירת התהלים נבראים מלאכים אך מכיון שאמר את הפרקים בחפזון הוא נתן **"פאטש"** למלאכים וגרם להם נזק. הרבי הריי"צ בכה מאד מהמוסר של אביו ולא יכול היה להרגע. אמו שאלה מדוע אמר כך לבנם – בן יחיד... – והרבי הרש"ב השיב: לא נורא, הדמעות תחדורנה בפנימיות ותשארנה לנצח].

"למען דעת"

כשהוא מגיע לרבי הרש"ב – אבי הרבי הקודם, בעל המאמר **"באתי לגני"** – הוא מביא את דבריו על פסוק שאמר שלמה המלך בחנוכת בית המקדש (ואנו אומרים בסוף תפלת שחרית): **"למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלהים אין עוד"**^א.

קודם דברו על מילוי יום ההולדת של שמואל, כ"ג טבת – **כף גימל טית בית תיו** – ששונה 1430, מספר שמאד אוהבים כאן... 1430 עולה **הכל** פעמים **הוי'** – הוי' הוא הכל והכל הוא הוי' (ה"רצוא ושוב" התמידי של עצם הנשמה, כידיע בשם רבי אייזיק מהומיל^ב).

ט סה"ש תש"ט שיחת ליל בד"ה סעיף ח.

י ד"ה **"למען דעת"** פר"ת.

יא מלכים ח, ט.

יב אגרת רבי אייזיק מהומיל (נדפסה בלב לדעת עמ' קסד ואילך).

יג שופטים ח, טז (עיי"ש במפרשים).

יד בראשית רבה ג, ז.

טו ע"ח ש"ט פ"א (מ"ת).

טז בראשית לו, לא.

יז עירובין מא, א; וראה סוטה מה, ב.

יח נוסח **"עלינו לשבח"**.

יט תניא פמ"ב. **דעת משה** היינו **דעת המכריע** שבה מתגלה **אחדות פשוטה** כו, כמבואר במ"א (מעין גנים ח"א וישלח עמ' עב, ובכ"ד).

כ ראה שמות רבה ד, ב; זחר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א משפטים עד, ג.

כא נהר שלום סדר כוונת ר"ה (עמ' קנד), בשם מהר"ח פינסו.

כ"ה אלול, יום בריאת-הבראת עולם התיקון. נמצא, ממילא, שיום השבירה של^{כב} הוא גם יום תיקונו בשרשו, יום המסוגל ביותר להמשכת האורות המרובים דתהו בכלים רחבים דתיקון, הנוסחה המשיחית של הרב^{כג}, כנודע – הכל על ידי שני המאורות הגדולים, הבעל שם טוב ואדמו"ר הזקן הזקן שנולדו באותו יום, כמבואר באריכות בכ"ד.

דעת שמתחילה משבירה

אכן, דעת היא גם לשון שבירה, כנ"ל, והרבי הרש"ב אומר (והרבי מביא במאמר) שעל ידי עבודתנו, עם ישראל, לייחד "הוי" הוא האלהים^{כד}, גורמים שבירה למעליותא לגוים – "למען דעת כל עמי הארץ", שגם הם יגיעו לדעת, המתחילה מלב נשבר. הכל קשור למה שאנחנו קוראים היום 'המהפכה הרביעית' – הפצת התורה גם לעמי הארץ, עבודת מלך המשיח, שיעבדו כולם את ה' "שכם אחד", וכדברי רש"י על ק"ש ש"הוי" אחד" רומז לעתיד לבוא שיקויים היעוד, בהתגלות לכל באי עולם, "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^{כז}.

פלאי פלאים, פירוש נפלא ביותר, שעל ידי שאנחנו מייחדים את ה' – שוב, המצוה הראשונה שמקיים הבר מצוה, ייחוד הקב"ה עם ה' "דעת דגניז בפומא" שלו – פועלים שגם עמי הארץ יזכו לדעת, שמתחילה משבירת הישות (הרגשת הנפרדות). לכל אחד יש קליפת ישות, אגו, שצריך לשבור. חידוש נפלא שגם גוי, שכולו קליפת הישות, יוכל לשבור אותה – אנחנו פועלים זאת על ידי ייחוד "הוי" הוא האלהים^{כח}, "הוי" אלהינו הוי' אחד" בקריאת

שמע של ערבית ("ויהי ערב... יום אחד"). עבודה זו – לדעת וגם לפעול שכולם ידעו – היא מתוך כיף ותענוג, אבל היא מתחילה משבירת הישות, מלב נשבר, ראשית תיקון הדעת^{כט}. כשיהידי זוכה לשבור את הישות שלו – זהו כיף, אתכפיא לשון כיף. אין יותר כיף ליהודי מהצלחתו לבטל את היש שלו. בראש השנה אומרים "אשרי העם ידעי תרועה"^ל, ויש פירוש דומה בחסידות^{לא}, 'אשרי העם שידעו איך לשבור את עצמם' (תרועה גם לשון שבירה) – רק אז "הוי" באור פניך יהלכון". כך אומרים בראש השנה, וכך בר מצוה מקבל דעת ומתחיל לתקן את עצמו ולתקן את כולם.

דעת עליון לקיום 'לשמה'

בלי הדעת אי אפשר לקיים שום מצוה לשמה, כרצון הקב"ה. בשיחה ששמוליק חזר שמענו שאנחנו פה בשביל לקיים את חוקי הקב"ה. לקבל חיות דווקא מהחוקים – רצון ה' פשוט, שלמעלה מטעם ודעת – ולקיים אותם בחיות. חק ראשי תבות חיות-קדש – חיות מהקדושה. עיקר הקדושה – לשון נבדל, נבדל בעצם מטעם ודעת האדם – הוא בחק, לא במשפט הנתפס בשכל. צריך לקיים את המשפטים כמו חקים. צריך גם להבין את משפטי התורה, אבל שההבנה גופא תהיה חק – חק בל יעבור (אני ושכלי בטלים לרצון ה' יתברך, וה' יתברך רוצה שאבין את משפטי). תיקון הדעת שלנו (המתחיל מלב נשבר, כנ"ל) היינו להגיע-לטעום את דעת-עליון של הקב"ה, כביכול (סוד) "ולא נתכנו עֲלֻלוֹת"^{לב}

כה **לב נשבר** ועוד **דעת** = 1058, הרבוע הכפול של 23 (חדזה) = **תענוג תענוג**, תענוג פשוט ותענוג מורכב. ה"כנף" = הכל. זאת אומרת ש-**תענוג** = **הכל דעת**. **הכל תענוג** = **לב נשבר**!

כו תהלים פט, טז.

כז ראה הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות סט.

כח שמואל-א ב, ג.

כב **שבירה** = **בלע בן בעור** ועוד **ח"י אלול**, ודוק.

כג שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

כד זכריה יד, ט.

קודם מהמחותן (הסבא השני של הבר-מצוה) – שהיה שהאדם הוא נשמה בתוך גוף, קרוב לומר שמצד הנשמה הוא רוצה לקיים את רצון ה', אבל הגוף קצת מפריע, קצת מקלקל ומלכלך את העסק (הוא משתמש במלה "טינוף" – קצת מטנף את המצוות שעושה, את הלבושים שלו), לכן צריך לכבס את הלבושים. איך? על ידי התפלות יום-יום. לשם כך צריך כל יום להתפלל שלש תפלות, ויש

ימים שמתפללים יותר משלש תפלות, ויש מי שאומר תיקון חצות בלילה. על ידי ה"תמידים כסדרם" של התפלות שלנו, שכל תפלה היא "סלם" דא צלותא^{לד} – "סלם מַצב ארצה וראשו מגיע השמימה, והנה מלאכי אלהים [אותם בוראים על ידי האותיות שאומרים בשפתינו, כפי ששמענו מהמחותן] עלים וירדים בו"^{לה} – והכח של התפלה הוא לכבס את המצוות, שלא יהיה טינוף ולכלוך בלבושים. את זה חייבים לעשות כל יום, אפילו סך הכל עשית את כל המצוות – לא באותו יום.

החוק שלמעלה מטעם ודעת – "דירה בתחתונים"

צריך להתפלל תמיד בשביל שהמצוות שעשית יהיו "לשמה". מה פירוש "לשמה"? כמו שדברנו קודם, אָן-ישות, בלי ישות, לקיים את הרצון האמתי של ה', להיות לו יתברך דירה בתחתונים.

הרבי מביא במאמר את לשון אדמו"ר

**מצד הנשמה הוא
רוצה לקיים את
רצון ה', אבל הגוף
קצת מפריע, קצת
מקלקל ומלכלך
את העסק, לכן
צריך לכבס את
הלבושים. איך?
על ידי התפלות
יום-יום**

על דרך "ולא אחד בהם"^{טז}, כדלקמן), איך שלמעלה היש האמיתי ולמטה "כולא קמיה כלא [ממש] חשיב"^{טז}. לא מדובר בדעת-תחתון שלנו – "ולו נתכנו עֲלוֹת" על דרך "ולו אחד בהם" – שלמטה היש ולמעלה האין. לעומתה, דעת-תחתון – דעת השכל האנושי להכיר בצדקת משפטי התורה, ללא הבטול לעצם רצון ה' כפי שמתגלה בחקים – קיימת גם לפני בר-מצוה.

ב. כיבוס המצוות תפלות כל יום – כיבוס המצוות

בהמשך המאמר הוא מביא מהצמח צדק^{לא} על הפסוק "ימים יצרו ולו אחד בהם" – כתיב "ולא" וקרי "ולו" – שצריך להמשיך את ה"לא" ב"לו". "לא" הוא בחינת החק שלמעלה מטעם ודעת (כנ"ל) – אֵלֶּף היא אותיות פלא, כתר – ו"לו" הוא ו פעמים ו, ו קצוות, המדות,

מה שעל פי טעם ודעת. צריך להמשיך מהכתר דרך כל ההשתלשלות, לתקן את לבושי הנפש – מדות לשון מדים, לבושים. "כל יומא ויומא עביד עבדיתיה"^{לב}, "ואברהם זקן בא בימים"^{לג} – כל יום עושה מצוה, ואם יום אחד חסר לבוש אחד חסר.

שואל הצ"צ – אם עשה את כל המצוות, למה כל כך חשוב הענין של יום-יום? הוא אומר ווארט חשוב – שקשור למה ששמענו

כט תהלים קלט, טז.

ל זרה ח"א יא, ב.

לא יהא אור לתהלים קלט, טז. ובכ"מ.

לב זרה ח"א רה, א.

לג בראשית כד, א.

לד השמטות זרה ח"א רסו, ב (שייך לדף קנ, א).

לה בראשית כח, יב.

פשוטה. שם, בחכמה ובפנימיות החכמה – כמו שמביא יותר מאוחר בתניא^{טז}, בשם המגיד – מתגלה "אחד האמת", כי חכמה אינה שכל אלא חוק. "פנימיות אבא פנימיות עתיק"^{טז}, ושם יש את ה"נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים" (לשון הרבי במאמר היא "דירה לעצמותו", בגימטריא בית המקדש).

כביסה וכבישה

נאמר עוד ווארט: הוא לא מביא במאמר, אבל כתוב בספרי הדקדוק שפעולת הכביסה היא כמו כבישה – ס ו-ש מתחלפות. יש בתנך מקום שנקרא "שדה כובס"^{מח} – למה? כי פעם, כשהיו מכבסים בגדים, היו שוטחים אותם על האדמה ודורכים עליהם, כדי לייבש אותם מהר (רש"י ושאר מפרשים פרשו שהיו שוטחים את הכביסה על פני השדה להתיבש בשמש, אך המדקדקים האחרונים פירשו כנ"ל, כבס כמו כבש, לשון דריכה). במקום מכונת יבוש... הכבישה היתה גם חלק מהכיבוס – דורכים על הכביסה כדי להוציא את הלכלוך – נמצא שכיבוש וכיבוס הם היינו הך.

הצמח צדק אומר שכביסת הנשמה היא על ידי התפלה – שוברים את הישות ומוציאים את הלכלוך מהמצוות שלנו, שיהיו בגדים מפוארים, נקיים ויפים. גם לענינו, צריך לכבוש את כל הארץ, צריך לכבס את הכל – יש הרבה לכלוך שצריך לכבס. איך מכבסים וכובשים אותו? מכח התפלה, ה"סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה". וכסיום דברי משה רבינו בתורה – "ואתה על במותימו תדרוך"^{מט}.

מו פל"ה בהגהה.

מז לקו"ת נצבים מט, ד (ע"פ פ"ח שער ק"ש פט"ו). ראה הגהת הר"ן ש"ל לאוצרות חיים שער עתיק פ"ד). מח מלכים ב יח, יז; ישעיה ז, ג; שם לו, ב. מט דברים לג, כט.

הזקן לגבי "נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים"^{לז} – הטעם היחיד בטעמי הבריאה שהוא חוק, שלכן אצל יהודי הוא העיקר^{לז}. לטעמים האחרים לבריאה – "בגין דישתמודעון ליה"^{לח}, "להיטיב לברואיו"^{לט} ואפילו "אין מלך בלא עם"^מ – יש אחיזה בשכל, כולם בגדר משפטים. מה הטעם שבגדר חוק? "נתאוה הקב"ה", עליו אמר אדמו"ר הזקן 'על תאוה אין קושיא'^{מא}. זהו הטעם אחד שבגדר 'ככה' – "אזוי און ניט אנדרעש"^{מב} (ככה ולא אחרת) – וממילא אין עליו קושיא בכלל. בחק אין קושיות – אם אין קושיא אין תירוץ. אין מה להקשות ואין מה לתרץ.

הזכרנו עכשיו את כל ארבעת טעמי הבריאה – "נתאוה", "בגין דישתמודעון ליה", "להיטיב עם בראיו", "אין מלך בלא עם" – ומוסבר^{מב} שהם גופא כנגד י-ה-ו-ה. הטעם של "נתאוה" – ככה, בלי קושיא ובלי תירוץ, על תאוה אין קושיות – הוא ב-י של שם הוי'. כמו שמוסבר בספר התניא^{מז}, בחת"ת של ר"ח שבט – חכמה היא למעלה מהשכל. ה-י של שם הוי', "הוי' בחכמה"^{מח}, אינה שכל אלא אמונה

לו תנחומא נשא טז; תניא פל"ו. "נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו דירה בתחתונים" עולה בגימטריא בראשית-בראשית, כאשר כל בראשית עולה "שלושה דברים יחד", כדלקמן. במלה הפותחת את התורה ואת מעשה בראשית – "בראשית" – טמון הטעם העצמי ביותר לבריאת העולם, כמבואר בספרי הקבלה והחסידות.

לז ראה אמונה ומודעות מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' רט.

לח זהר ח"ב מב, ב.

לט ע"ח שער הכללים פ"א.

מ עמק המלך שער שעשועי המלך פ"א; ספר החיים פ' הגאולה פ"ב; רבינו בחיי על בראשית לח, ל; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ז.

מא מובא בהמשך תרס"ו ע"ז ואילך.

מב סה"מ תפר"ח עמ' קמו.

מג סוד ה' ליראיו שער "טעם הבריאה".

מד פ"ח.

מה משלי ג, יט.

קריאת שמע ותפלה

אם כן, הזכרנו גם את מה שהרבי הרש"ב אומר במאמר ש"למען דעת כל עמי הארץ" היינו שבירת הישות, בזכות היחוד שהבר-מצוה מייחד בק"ש של ערבית, "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", וגם מה שכדי שכל המצוות תהיינה לשמה צריך לכבס אותן. כביסה היא במים רותחים – צריך להתפלל בהתלהבות. עיקר החום שרוחץ את המצוות שלנו הוא עבודת התפלה. צריך מאד להדר להתפלל את כל תפלות היום עם חום, עם געשמאק – אז כל מה שעשית, הגם שבשעת מעשה לא היה מאה אחוז לשמה, יהפוך להיות לשמה, כל המלאכים יתקנו.

ג. "שפתים ישק" להתנשק עם הקב"ה

כעת נגיע לווארט ששמענו קודם מהמחותן – הדבר הראשון שמביא הרבי במאמר בשם הבעש"ט³¹, על הפסוק "אם תשכבון בין

שפתים כנפי יונה וגו'³², שמהמלים הקדושות שיוצאות משפתיו של יהודי נבראים מלאכים. יש לדרוש, בדרך צחות, שכל **מלאך** הוא **מלה איכותית** – כאשר כל מלה שאתה מוציא מהפה, מכח הדעת שבפה כנ"ל, תהיה איכותית, תברא מלאכים בריאים ושלמים ושמחים שעל ידם יומשך שפע רב בכל העולמות והם גם יסייעו לך בעבודת השי"ת, לעבוד את ה' בשמחה.

אבל חוץ מכך שעל ידי עבודתנו – התפלות שלנו, התהלים שלנו – אנחנו בוראים מלאכים, הוא כותב עוד כמה דברים שקורים על ידי

העבודה. על ידי עבודתנו אנו גם ממשיכים שפע בכל העולמות, גם בגשמיות וגם ברוחניות. ועוד משהו שהרבי מדגיש – הדבר הכי מופלא – שמלך גדול ונורא שוקד על השפתים שלך, וכשאתה אומר בהן דברי תורה ומתפלל הוא מנשק אותך, מנשק אותך על שפתך. פלאי פלאים. מה יותר חשוב לך – לברוא מלאכים בריאים, או להתנשק עם הקב"ה, שהקב"ה ינשק אותך בשפתים?! זהו הווארט שהרבי מביא מהבעל שם טוב, והרבי מדגיש שה"מלך גדול ונורא" השוקד על השפתים הוא מדרגת המלך בעצמותו (ולא רק מלך המתנשא על העם) – יש כאן נשיקה עם עצמות ה' (ולא רק מלך ש'נותן פרס' של קרבה וחשיבות כדי להניע מישהו מהעם לעשות את רצונו).

כמובן, יש כאן רמז למה שגם מפורש בתניא, בפרק מה, שלימוד תורה לשמה הוא סוד הנשיקין, יחוד נשיקין. זהו גם היעוד של ביאת משיח – "ישקני מנשיקות פיהו כי

טובים דדיך מיין"³³. כמו שה' נשק אותנו במתן תורה, עליו נקרא עוד שבועיים, יחזור ביתר שאת וביתר עז אצל משיח, כפירוש רש"י על הפסוק: "זה השיר אומרת בפיה בגלותה ובאלמנותה מי יתן וישקני המלך שלמה מנשיקות פיהו כמו מאז, לפי שיש מקומות שנושקין על גב היד ועל הכתף, אך אני מתאוה ושוקקת להיותו נוהג עמי כמנהג הראשון כחתן אל כלה פה אל פה... זהו ביאור משמעו, ונאמר דוגמא שלו על שם שנתן להם תורתו ודבר עמהם פנים אל פנים ואותם דודים עודם ערבים עליהם מכל שעשוע ומובטחים מאתו

מה יותר חשוב
לך – לברוא
מלאכים בריאים,
או להתנשק עם
הקב"ה, שהקב"ה
ינשק אותך
בשפתים!?

נ כש"ט (קה"ת) אות קמה.

נא תהלים סח, יד.

נב שה"ש א, ב.

נצחוני בניי^{נח}. כאן עוד יותר, הוא בא ומנשק אותי – "שפתים ישק משיב דברים נלחים".

כדי להשיב דברים נכוחים צריך הרבה דעת – לא שכל אלא דעת. דעת היא התקשרות^ט – התקשרות והתחברות לרצון הכי פנימי. כמו ששמואל אמר קודם, אפילו כש"כופין אותו עד שיאמר רוצה אני"^ס היינו רצונו הפנימי האמת^{סא}. גם אצל הקב"ה – כשהוא גוזר דברים לא טובים, הוא באמת רוצה זאת? כך נדמה בחיצוניות, אבל אני יודע שבאמת הוא לא רוצה זאת – משיב לו שאיך רוצה זאת, עד ש'כופה' אותו לעשות מה שבאמת רוצה, להביא את המשיח תיכף ומיד ממש.

שוב, זהו פסוק שכדאי לזכור, שקשור למה שהרבי מביא בשם הבעש"ט – "שפתים ישק משיב דברים נלחים"^{סב}. שלשמואל תהיה גם הדעת הזאת, לדעת איך להשיב דברים נכוחים – גם לחברים, וגם כשאתה מתפלל לה', "ווי וואנט משיח נאו", תוכיח לה' למה צריך להביא את המשיח עכשיו.

ד. מ"החדש הזה" ל"זה אלי" "החדש הזה" – יום האמונה

הרבי אמר תמיד שצריך "לחיות עם הזמן", לקשר כל דבר לפרשת השבוע, והיום אנו ב"רביעי" של פרשת בא. יש חשבון של היום בשנה לפי פרשיות התורה, כמו שלומדים בחת"ת. הרי כל פרשה היא שבע עליות, שבעה חלקים של בלימוד החת"ת, ויש כך וכך פרשיות בתורה – כך שכל יום הוא מספר

להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמיה ומסתור צפונותיה ומחלים פניו לקיים דברו וזהו ישקני מנשיקות פיהו".

"משיב דברים נכוחים"

חוץ מהפסוק "אם תשכבון בין שפתים", שהבעש"ט מביא מתהלים סח – הפרק של מתן תורה – יש עוד פסוק חשוב במשלי שאומר אותו דבר: "שפתים ישק משיב דברים נלחים"^{נג}, ה' מנשק את השפתים של מי שמדבר "דברים נלחים". אתה, הבר-מצוה, צריך לדעת מה הכוונה להשיב דברים נכוחים. יש כמה פירושים, והפירוש הכי מתאים לנו^{נד} – משהו אמר משהו שאיני מסכים איתו ואני משיב לו דברים נכוחים ומוכיח שאני צודק והוא לא צודק. על מי שידע להשיב דברים נכוחים ה' אומר "שפתים ישק" – אני מנשק לו את השפתים.

הנקודה העיקרית של תורת הבעל שם טוב היא שצריכים להזהר מענוה שלא במקומה, שמקטינה בעיני האדם את חשיבות מעשיו בעיני ה' ומרפה את ידיו – לכן צריך לזכור שה' מחשיב את דברי האדם, משתוקק להם ומנשק את שפתיו. עוד יותר, בפסוק "שפתים ישק" יש מי שמסביר שהשבת דברים נכוחים היא גם לקב"ה. כתוב שהיחס בין צדיק לקב"ה – "ועמך כלם צדיקים"^{נה} – הוא "צדיק גוזר והקב"ה מקיים"^{נו} ואפילו "הקב"ה גוזר [שלא לרצון הצדיק] וצדיק מבטל"^{נז}. אם כן, גם לקב"ה צריך לדעת להשיב דברים נכוחים. במקום אחר כתוב שכאשר אנחנו מנצחים את הקב"ה הוא שמח ומחייך ואומר "נצחוני בני

נח ב"מנט, ב.

נט תניא סופ"ג.

ס ערכין פ"ה מ"ו.

סא ראה רמב"ם, הלכות גירושין פ"ב ה"כ.

סב "שפתים ישק משיב דברים נכוחים" = 1976 = עבד פעמים הוי', רמז למשה רבינו שנקרא "עבד הוי'". והנה, "משיב דברים נכוחים" = משה יהושע!

נג משלי כד, כו.

נד ראה ביאור הגר"א ומלבי"ם עה"פ.

נה ישעיה ס, כא.

נו ע"פ תענית כג, א.

נז ע"פ מו"ק טז, ב; תנא דבי אליהו רבה פ"ב.

ה**אמונה** הוא **"עבד הוי"**^{טז}, והוא סוד משה באתב"ש (סוד "אור חוזר" שחוזר לקדמות, לרדל"א ול"חביון עז העצמות" שברדל"א) – אותיות **צבי** (סוד **"צבאות י-הוה"**), לשון צביון ויפי, כמבואר במאמר. ביום ה-**אמונה** של התורה יש את הפסוק שהיה ראוי להתחיל בו את התורה, "החדש הזה לכם ראש חדשים".

הקבלת פני שכינה בקידוש לבנה

"החדש הזה לכם" הוא מצות קידוש החדש^{טז}, כולל כל **סוד העבור** (העולה **"סוד הוי ליראיו"**^{טז}) של הלוח העברי, ולפי חז"ל^{טז} גם עוד משהו – מצות קידוש לבנה, ברכת הלבנה, ברכת החדש. גם היום אנחנו מקיימים מצוה זו, וכתוב שם שמי שמקיים אותה זוכה לקבל את פני השכינה – לכן אומרים זאת מעומד. בעל המאמר הוא רבי יוחנן, מרא דאתרא של ארץ ישראל, של תלמוד ירושלמי. הוא אומר "כל המברך על החדש בזמנו כאלו מקבל פני שכינה, כתיב הכא 'החדש הזה' וכתוב התם 'זה אלי ואנוהו'"^{טז}.

קודם כל, רואים כאן, קשר מאד יפה שחז"ל עושים בין פרשת בא לפרשה הבאה, פרשת בשלח – "החדש הזה לכם" ב"רביעי" של פרשת בא ו"זה אלי ואנוהו" ב"רביעי" של בשלח. בן שנוולד היום, ב"החדש הזה לכם", הברית שלו היא "זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו"^{טז}. שוב, זהו מאמר של רבי יוחנן

טז כ"ל הערה סב בענין משה ויהושע, "ויאמינו בהוי" [מכח משה, נאמן בית ה'] ובמשה עבדו [מכח יהושע, נאמן אהל משה] (שמות יד, לא).

סח ספר המצוות לרמב"ם מ"ע קנ"ג; סמ"ג מ"ע מו; ספר החינוך ד.

סט תהלים כה, יד.

ע סנהדרין מב, א.

עא שמות ט, ב.

עב ובמ"א נתבאר עוד שליהודי יש 'רוח הקדש' של שבוע קדימה ביחס לקריאת התורה – ממנחה של שבת צופים את קריאת התורה של שבת הבאה, וממילא יש ללמוד על קשר

אחר. כלומר, יש ימי השנה החל מראש השנה ויש ימי השנה החל מ"ראשון" של בראשית – מעגל השנה התורנית^{טז}.

קודם כל, מה מיוחד ב"רביעי" של פרשת בא? שרש"י מזכיר אותו כבר בתחלת התורה, ביום הראשון של התורה. מכל ימי השנה של התורה, היום שהכי קשור ל"בראשית" הוא "החדש הזה לכם"^{טז}, היום הזה, כי יש סברא לומר – רבי יצחק, שרש"י מביא – שהתורה היתה צריכה להתחיל מ"החדש הזה לכם", המצוה הראשונה שנצטוונו לפני יציאת מצרים. "ומה טעם פתח בבראשית?", בשביל שלמות הארץ – גם דבר שעומד על הפרק – "כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים"^{טז}. ללא החישוב של שלמות הארץ ה' היה מתחיל מהפרשה של היום, של "החדש הזה לכם". אי אפשר לומר ש"החדש הזה לכם" לא כולל שלמות הארץ – ודאי כולל גם שלמות הארץ. אדרבא, צריך לחבר אותם יחד – כפי שעוד נראה בהמשך.

לפי סדר מעגל השנה התורני, איזה יום הוא "רביעי" של בא? חשבון פשוט: פרשת בא היא ה-15 בתורה, אז היו 14 פרשיות עם 7 קרואים, 98 עליות, ועוד ארבע עליות של בא – זהו היום ה-102 בתורה. מה המלה העיקרית במספר 102? **אמונה**. הכל מתחיל מאמונה. אמונה היא רדל"א – "רישא דלא ידע ולא אתידע", מקור הכל, שרש כל השרשים. **אמונה** הוא גם סוד **א-מונה** (ה-**אמונה** את הכל, "מונה מספר לכוכבים"^{טז}, כך ה' מהווה את המציאות יש מאין, הוא **מונה** הכל **מאין**) – רמז למה שאנו מונין ללבנה, "החדש הזה לכם ראש חדשים וגו'". מי שמתעצם עם

סג ראה גם התוועדות ה' כסלו ס"ט, ובכ"ד.

סד שמות יב, ב.

סה תהלים קיא, ו.

סו שם קמז, ד.

(ממנו לומד אביי שיש לומר קידוש לבנה מעומד) – האומר קידוש החדש זוכה לקבל פני שכנה, "זה אלי".

"וקרא זה אל זה" –

חידוש נבואת "זה הדבר"

בפרשת בשלח קוראים את פרשת המן, בה ההופעה הראשונה של נבואת משה רבינו המיוחדת. "כל הנביאים לא התנבאו אלא ב'כה'", וגם משה רבינו התנבא ב"כה", אך "מוסיף עליהם משה שנתנבא בלשון 'זה'".^{טז} אנחנו מברכים את הבר-מצוה שיגיע לנבואת "זה", דברים ברורים ושמיחים כנתינתם מסיני. בפרשת בא משה עדיין מתנבא ב"כה" – "כה אמר ה' כחצת הלילה"^{טז}. מתי הוא מגיע לנבואת "זה" בה הוא מתייחד? בפרשת המן – "זה הדבר אשר צוה ה'"^{טז} (זה מן עולה "מן הוא"^{טז} אותיות **אמונה**). והוא סוד **הזמן**, אחד מפירושי צבא, "צבאות הוי" ו"הוי צבאות", כמבואר במאמר).

"לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן"^{טז}, ובמן התחדשה הנבואה העיקרית של משה רבינו – אך היא התחדשה דווקא אחרי "החדש הזה" ו"זה אלי", מקור נבואת משה ב"זה". מה ה' אומר לו ב"החדש הזה"? "כזה ראה וקדש"^{טז}, הצביע על הלבנה. ה' התנבא ב"זה", נותן לו את ה"זה" – "כזה היינו מעבר מ"כה" ל"זה". "כזה ראה וקדש" – קדש את ה"זה", כך מתחילה נבואת משה רבינו באספקלריא המאירה, **בדעת משה** (שהיא **דעת המכריע**,

כזה בין מה שקוראים בחת"ת כל יום בשבוע ליום המקביל בשבוע הבא.

עג רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מטות).

עד שמות יא, ד.

עה שם טז, טז.

עו שם פסוק טו.

עז תנחומא בשלח כ.

עח רש"י על שמות יב, ב.

דעת עליון כנ"ל).

שוב, איך רבי יוחנן דורש? "החדש הזה" ו"זה אלי". כמה אותיות יש ב"החדש הזה"? ז. וכמה ב"זה אלי"? ה אותיות. שני הלשונות האלה מתחברים ל-זה אותיות – רמז פשוט, אבל יפהפה. הוא עושה "גזרה שוה" מ"החדש הזה" ל"זה אלי", ז ו-ה אותיות (ועוד, על פי שני עדים – "החדש... אלי" – ז אותיות, "הזה... זה" – ה אותיות).

משיח ו"תלמיד ותיק"

אם נוציא את שני ה"זה", "וקרא זה אל זה"^{טז}, ונחשב רק "החדש" ו"אלי" נקבל **משיח**. ברכת הלבנה – בה אומרים "דוד מלך ישראל חי וקים"^{טז} וחותרים "ויתקיים בנו מקרא שכתוב 'ובקשו את ה' אלהיהם ואת דוד מלכם'" – היא משהו משיחי ביותר. אנחנו רוצים משיח עכשיו, ויש פה רמז מובהק של מלך המשיח – "החדש [הזה]" ו"זה [אלי]".

אם נוסיף את "הזה" ו"זה" – **משיח** ועוד 29 – נקבל 387. משהו מכיר את המספר הזה? כתוב שזהו מספר החסר בין **תריג** ל-1000. במתן תורה משה קבל אלף אורות^{א9} – "ישמח [בחינת **משיח**] משה במתנת חלקו"^{ב9}. דורשי רשומות^{ג9} של החסידות היו אומרים שאלף האורות שקבל משה רבינו במתן תורה בגימטריא **ישראל בעל שם טוב** – הוא קבל את נשמת הבעש"ט – ששוה גם "תלמיד ותיק", עליו כתוב ש"כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כבר נאמר למשה בסני"^{ד9}. מי אותו "תלמיד ותיק" המחדש חידושי אמת בתורת

עט ישעיהו, ג.

פ ר"ה כה, א.

פא ספר הליקוטים פרשת כי תשא.

פב תפלת עמידה של שבת.

פג כתיב ר"א ביחאווסקי.

פד ויקרא רבה כב, א.

אותו ל"תלמיד ותיק".

אומרים בשבת וחג "העז והענוה לחי עולמים". **עז וענוה** (בגימטריא **יצחק**, ח"פ הוי') הם כנגד שני הדברות הראשונים ששמענו מפי הגבורה (מדת יצחק), הכוללים **רמח** מצוות עשה (שנמשכו מ"אנכי") ו-**ססה** מצוות לא תעשה (שנמשכו מ"לא יהיה לך") כמבואר בתניא¹⁹ – עז מ"אנכי הוי' אלהיך וגו'", גילוי העצמות, "עז ותעצמות לעם"¹⁹, וענוה מ"לא יהיה לך אלהים אחרים וגו'", בטול היש ועד לבטול במציאות, ודוק.

מה קודם? קודם "עז" ואחר כך "ענוה", ואז היא לא תהיה ענוה שלא במקומה (העומדת בסתירה לעבודת השי"ת). הרבי במאמר לא אומר ענוה פסולה אלא מביא מהבעש"ט את הלשון "ענוה שלא במקומה" (כנ"ל). מה היא ענוה שלא במקומה? 'מי אני ומה אני ליוזם יוזמות גדולות בחיים, לעשות דברים גדולים?'. באמת כל מצוה שאני מקיים היא דבר גדול

עד מאד – "רחבה מצותך מאד"²⁰. ענוה פסולה החריבה את בית המקדש²¹, לכן השו"ע מתחיל מ"הוי עז כנמר"²².

פז פ"כ.

פח תהלים סח, לו.

פט שם קיט, צו.

צ גיטין נ, א.

צא אבות פ"ה מ"כ: "יהודה בן תימא אומר הוי עז כנמר". **הוי עז כנמר** = **זאת** – "בזאת יבא אהרן אל הקדש" (ויקרא טז, ג), "זה השער להוי' צדיקים יבאו בו" (תהלים קיח, כ). **זאת = ד** פעמים **אמונה**. והוא עולה "**אנכי אלהי אברהם אביך**", שבו **ד** תבות – אברהם הוא "ראש כל המאמינים" (שמות רבה כג, ה). "**יהודה בן תימא אומר**" = **תש"פ**, שייך במיוחד לשנה שלנו.

משה? רבי **ישראל בעל שם טוב**. משה קבל בגלוי רק **תריג** מצוות, אבל יש מספר שמשלים לאלף – 387, "**החדש הזה**" ו"**זה אלי**".

ראשית תריג מצוות – "עז כנמר"

אמרנו קודם שכאשר בר מצוה מקבל דעת, המצוה הראשונה שהוא מקיים בדעת שגנוזה בפיו היא "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד". אבל מה המצוה הראשונה בשו"ע?

הרבי הרש"ב לפני בר מצוה למד כל כך טוב את שו"ע אורח חיים – עבודת ה' יום יום – עד שנכנס לעצמותיו, נחקק בו, האברים שלו קבלו את החוקים, הכל כמו שהגב כורע מעצמו במודים²³. לימוד משפטים על פי שכל לא יעשה זאת, אבל באמצעות החקים הרבי הרש"ב יכול להתעצם עם ההלכה, רצונו יתברך, שגופו יעשה מעצמו את המצוות.

שוב, מה המצוה הראשונה בטושו"ע, כפי שאדה"ז פותח את מהדורא בתרא של

השו"ע שלו? שמענו קודם שהמלמד שבח את שמוליק שלנו שהוא עקשן דקדושה, עקשן על המצוות והמנהגים. איך הטושו"ע מתחיל? "הוי עז כנמר". זהו הדבר הראשון – לא להתבייש מפני המלעיגים, להיות "עז כנמר". "**עז כנמר**" שוה "**החדש הזה**" – "**זה אלי**". מי ש"**עז כנמר**" לא מקיים רק **תריג** מצוות – יש לו כבר 1000 מצוות, "האלף לך שלמה"²⁴, לשון שלמות. ה"**עז כנמר**" מוסיף לו 387 ומשלים

פה ראשי פרקים מתולדותיו שנדפסו בריש קונטרס "חנוך לנער" פ"ד.

פו שה"ש ח, יב.

אמונה-חכמה-דבור

ה. חזרה ל"בראשית" יחוד "בראשית" ו"החדש"

אמרנו ש"החדש" מקביל למלה הראשונה של התורה, "בראשית" – התורה מתחילה "בראשית" ויש הוה-אמינא (של תורת אמת) שתתחיל מ"החדש". **בראשית** היינו גם **בראשית**^{קא}, ה' ברא שש, ששת ימי בראשית. בתוך המלה בראשית יש שש אותיות. שש הוא משולש. כלומר, אפשר לכתוב בראשית כאשר ה-ב רבתי קובעת ברכה לעצמה (חז"ל אומרים שה-ב רבתי של בראשית היא לשון ברכה^{קב}), נבדלת לעצמה, קדושה מכל שאר האותיות:

ב
ר א
ש י ת

בזהר הקדוש כתוב שיש עשר ספירות בלימה, שהן בסוד "שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע"^{קג}. ב"בראשית" יש שיר פשוט (ב), שיר כפול (רא) ושיר משולש (שית), אבל חסר "שיר מרובע" – איזה ארבע אותיות ישלימו את המשולש ל-10 אותיות? "החדש":

ב
ר א
ש י ת
ה ח ד ש

רק כדי לראות שהולך יחד מאד יפה – מה פנות המשולש? **בשה**. מה האות באמצע? י. כלומר, ארבע האותיות – הפנות והאמצע – הן **שיבה** (או **יבשה**), ששוה "החדש". **שיבה** היא גם **שיבה** ב-ש שמאלית – "מפני **שיבה** תקום"^{קד} ("בן שבעים לשיבה"^{קה}). עד

מה עוד שווה 387? יש כוונה ש"אחד" ("הוי' אלהינו הוי' אחד" – עיקר אמונת ישראל כנ"ל) ראשי תבות אמונה חכמה דבור^{צב}. והנה, **אמונה חכמה דבור** גם שוה אותו מספר – "החדש הזה" "זה אלי".

הכל מתחיל מאמונה, כנ"ל. "אחד האמת" והאמונה בו מתגלה בחכמה (עילאה ובפנימיות החכמה שבנפש האדם) כמבואר בתניא בשם הה"מ כנ"ל. אמונה-חכמה הוא סוד נשמת אברהם אבינו ע"ה, היהודי-המאמין הראשון (כמו שכתוב בו "תשורי מראש אמונה... ממענות אריות מהררי נמרים"^{צג}, הוא "ראש כל המאמינים" וכן **אברם** – אותיות **אברם** – הוא "השכל הנעלם מכל רעיון"^{צד}, חכמה-עילאה), שעל כן חי **אמונה-חכמה** (175) שנים.

האריז"ל^{צה} מחלק את תבת "אחד" ל**אח-ד** – **אח** לזכר ו-**ד** לנקבה (שבהתאחדם "והיו לבשר אחד"^{צו}). סוד ה-**ד**, "דלית לה מגרמה כלום"^{צז}, הוא סוד הדבור – המלכות, הנוקבא, היא סוד "עולם הדבור"^{צח}, "עלמא דאתגליא"^{צט} – גילוי אמונת אברהם, שפרסם את האמונה באל אחד לכל באי עולם, ויקרא שם בשם הוי' אל עולם^ק.

צב מבחר שיעורי התבוננות ח"ט עמ' 51.

צג שה"ש ד, ח. **מענות אריות הררי נמרים** = 1938 = **בטח** פעמים **אמונה**. יש כאן **בטח** אותיות, נמצא שהערך הממוצע של כל אות הוא **אמונה**!

צד פיוט "אל מסתתר" מתלמיד הרמ"ק. ראה תו"א לך לך יא, א.

צה שעה"כ דרוש ק"ש דרוש ו. ובכ"מ.

צו בראשית ב, כד.

צז זהר ח"ג קפ, ב.

צח קהלת יעקב ערך 'שתיקה'. ובכ"מ.

צט ראה זהר ח"א קנב, א; קנח, א; ח"ב כט, ב.

ק בראשית כא, לג.

קא סוכה מט, א; זהר ח"א ג, ב; תקו"ז תקון מו (פג, א). ובכ"מ.

קב בראשית רבה א, י.

קג זהר ח"ג רכז, ב; הקדמת תקו"ז ג, א. ובכ"מ.

קד ויקרא יט, לב.

קה אבות פ"ה מכ"א.

קדוש^{ק"י}, קדושה משולשת – "החדש" מגלה את הקדושה המשולשת הטמונה ב"בראשית" של ישראל, תורה, הקב"ה. בתפלת עמידה שלש הקדושות מופיעות בברכה השלישית – "אתה קדוש ושמך קדוש וקדושים בכל יום יהללוך סלה": "אתה קדוש" היינו הקב"ה, "ושמך קדוש" היינו התורה (שכולה שמותיו של הקב"ה), ו"קדושים בכל יום יהללוך סלה" היינו ישראל. בפסוק "קדוש קדוש קדוש הוי צבאות [נושא המאמר] יש פסיק טעמא בין ה"קדוש" הראשון, ה"קדוש" של ה' (שבניו עשו לו שלשה כתרים, אחד נטל לעצמו ושנים החזיר לבניו^{ק"ד}), ש"קדושתו למעלה מקדושתכם^{ק"ט} – אף ש"כולא חד" – ושני הבאים הם קדושת התורה וקדושת ישראל ("קדש ישראל להוי' ראשית תבואתה^{ק"ט}).

גילוי ה' כפי מצבי ושרש נשמת

איך מסבירים בחסידות^{ק"ח} את ההבדל בין "זה אלי ואנוהו" ל"אלהי אבי וארממנהו"? כמו "אלהינו ואלהי אבותינו^{ק"ח} – קודם אדם צריך לחדש ולגלות את האלקות שלו. הכל אותו אלקים, אבל "אלהי אברהם" הוא הגילוי של שרש נשמת אברהם אבינו, "אלהי יצחק" הגילוי של שרש נשמת יצחק אבינו וכך "אלהי יעקב". "זה אלי" היינו כפי שמתגלה לפי שרש נשמתו.

נקודה זו קשורה לחידוש שמביא הרבי במאמר בשם המגיד^{ק"ט}: בפרשה הבאה, בשלח,

אברהם לא היתה זקנה ושיבה בעולם^{ק"ו} (והוא התברך מפי עליון "תקבר בשיבה טובה^{ק"ז}), ו-**שיבה** עולה **אברהם אבינו**, שבשבילו נברא העולם, "**בהבראם**" – **באברהם**^{ק"ח}. בתקוני זהר^{ק"ט} כתוב **שבראשית** היינו **שב יראת**, ויש מפרשים "שב" ב-ש שמאלית – תגיע לשיבה טובה ביראת השי"ת.

חוץ מאותיות **שיבה**, שש האותיות האחרות עולות בגימטריא "**בראשית**", אם כן, זו חלוקה **בראשית-החדש** בשתי צורות שונות – "על פי שני עדים יקום דבר" שיש פה חיבור מוצלח של שש אותיות "בראשית" וארבע אותיות "החדש".

שלוש קדושות

רבי אברהם אבולעפיא אומר ש"**בראשית**" (חוץ מ-**ברא-שית**, שש) בגימטריא "**שלשה דברים יחד**"^{ק"י} ("ר"ת **שדי**, שם ה' "שאמר לעולמו די"^{ק"א}). מהם ה"שלשה דברים יחד"? יכולים להיות כל מיני דברים, אך העיקר היינו "תלת קשרין מתקשראן דא בדא, ישראל באורייתא ואורייתא בקוב"ה^{ק"ב} ועד ש"כולא חד" ממש (כמובא מזהר בחסידות). כשיהודי מייחד את ה', "הוי' אלהינו הוי' אחד", הוא גם מייחד את כל הדברים האלה – הוא מגלה שה' התורה וישראל "כולא חד" ממש – ופועל בכך גם על הגוים, "למען דעת כל עמי הארץ כי הוי' הוא האלהים אין עוד".

כשמחברים ל"**בראשית**" גם "**החדש**" מקבלים 1230 – ג"פ 410, "**קדוש קדוש**"

קו ב"מ פז, א; בראשית רבה סה, ט.

קז בראשית טו, טו.

קח בראשית רבה יב, ט; זהר ח"א צא, ב.

קט תקנו ג (יח, א).

קי ראה ספרו חיי העולם הבא.

קיא חגיגה יב, א. **שאמר ישראל לעולמו יעקב, די דוד** – הוי' תורה ישראל שבישראל גופא, וד"ל.

קיב זהר ח"א געג, א.

קיג ישעיה ו, ג.

קיד ויקרא רבה כד, ח.

קטו בראשית רבה צב, ב; ויקרא רבה כד, ט.

קטז ירמיה ב, ג.

קיז אמת ואמונה (קאצק) אות תרצ (הוצאת אמשינוב). ראה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' מא; מעין גנים ח"א מאמר "צום העשירי" עמ' רז.

קיח כש"ט (קה"ת) רז.

קיט לקוטי אמרים אות ריה; אור תורה אות תב.

– אבל לפי החת"ת, "לחיות עם הזמן", עובר סך הכל שבוע. כמו שבוע מבא עד בשלח יש שבוע מבשלח עד יתרו. כנראה גם בתוך שבוע אחד אפשר לגדול מנער, מבחור, ולהפוך להיות זקן. אני גם אומר זאת לשמוליק – עובר מתינוק לבחור ומבחור לזקן, אפשר צ"ק-צ"אק. כמו שה' רואה אותך, כך אתה מצויר בשעשוע של הקב"ה, וכך אם אתה מתבונן בקב"ה אתה רואה אותו. זהו הקשר ההדוק ביותר בינינו לבין ה', ורואים כאן שהעיקר אצל יהודי הוא התחדשות – גם "בראשית" וגם "החדש". אם מתחדשים זוכים להיות "צבאות הוי" – "[זוכה ומקבל] פני שכינה" בגימטריא "צבאות הוי".

רציתי שנעבור על כל הרביים שמובאים במאמר – בע"ה תהיה הזדמנות להמשיך. בינתיים אמרנו ווארט מהבעש"ט, מהמגיד, מהצ"צ (על כיבוס), מהרבי הרש"ב.

"כל ימיו בתשובה"

שוב, אמרנו שהדעת שמקבלים בבר-מצוה היא דעת של "בראשית" ו"החדש" – כל הזמן להתחדש ולגדול. אנחנו מהלכים, "האי עלמא דאזלינן מיניה"^{קכד} – נעשים מהלכים בעולם הזה, שהוא עולם של צבא מלשון זמן מוגבל, כמבואר במאמר. הבר-מצוה הוא כבר מהלך, אני רואה שהוא מתקדם – שימשיך כל יום להתקדם. ידוע^{קכה} שמרבינו סעדיה גאון לומדים מה פירוש "כל ימיו בתשובה"^{קכז} – שאתמול לא הכרתי אותך ה', לכן צריך לעשות תשובה על איך שהכרתי אותך אתמול, כי היום ההכרה שלי היא משהו אחר לגמרי. הייתי צריך לכבד אותך אתמול, אבל לא ידעתי

ה' נראה לעם ישראל כבחור איש מלחמה. אני מצביע על ה' כביכול ואומר "זה אלי" – איך אני רואה את ה'? כבחור, בחור מלחמה, בחור כארזים. עובר שבוע, אני קורא את מעמד הר סיני, מתן תורה, ושם ה' נראה לכל אחד ואחד מישראל כ"זקן מלא רחמים"^{קכ}. שואל המגיד – איך זה עובד? למה לפעמים אני רואה את ה' כבחור ולפעמים כזקן?

הוא עונה שהכל השתקפות שלי. הקב"ה כל הזמן חושב עלי, ומצייר אותי איך שאני – הוא משתעשע בישראל, בשרש נשמות ישראל, ומשתעשע בי כמו שאני. אם אני עכשיו בחור ואפילו אם אני נער, גם לגרעיותא – ה' אוהב אותי ככה, דווקא ככה, "כי נער ישראל ואהבהו וממצרים קראתי לבני"^{קכא}, שוב, אני רואה את ה' כמו שה' רואה אותי – כפי שאני מצטייר בתוכו – וה' רואה אותי כמו שאני באותו זמן. ה' קרא לנו כ"צבאות הוי"^{קכב} לצאת ממצרים כשהיינו בבחינת נער, וכך היינו גם על הים – ה' ראה אותנו כנער ולכן ראינו אותו כבחור. אם אני גדל מנער לזקן, "זה קנה חכמה"^{קכג} – ה' רואה אותי כזקן, ואז אני מסתכל על ה' ורואה אותו זקן. זו תורה יפהפיה של המגיד.

הפלא הוא שלפי הזמן שכתוב בתורה, מקריעת ים סוף ועד מתן תורה עברו רק ששה שבועות – ימי ספירת העומר (תיקון המדות)

קכ כל אחד מחכמי ישראל היה דורש את התורה לפי שרש נשמתו, ורבי עקיבא היה דורש "זמר בכל יום, זמר בכל יום" (סנהדרין צט, ב), "ברוב שירה וזמרה" (המלים האחרונות ששמענו לע"ע מהרבי מליובאוויטש). "זמר בכל יום" ראשי תבות "זקן מלא רחמים" – התחדש אצלו כל יום גילוי מתן תורה, וכך היה אצלו תמיד "ברוב שירה וזמרה" (כל התורה היא שירה, כמו שכתוב "כתבו לכם את השירה הזאת וגו'"). שאר האותיות ("זמר בכל יום" או "זקן מלא רחמים") = 387 = "החדש הזה" "זה אלי" (השלמת תריג 10007, כ"ל)!

קכא חושע יא, א.

קכב שמות יב, מא.

קכג קידושין לב, ב.

קכד עירובין נד, א.

קכה ראה מחול הכרמים עמ' פד.

קכו שבת קנג, א.

בעולם הזה" (שהיש הנברא נברא מאין ש"באין ערוך"), ומתוך כך מבינים שיש אין ערוך בכל העולמות. גילוי האין ערוך הוא דווקא בזמן המוגבל של העולם הזה – "הלא צבא לאנוש עלי ארץ"^{קכ} – ולכן צריך להתקדם כל יום באין ערוך, להוולד מחדש, שיהיה "בראשית ברא אלהים", שיהיה "החדש הזה לכם", שנוכל לומר "כזה ראה וקדש" ונזכה לביאת משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

קכח איוב ז, א.

מי אתה. הבעש"ט אמר^{קכ} שהוא גלגול רס"ג בגלל נקודה זו, בגלל התשובה התמידית. סיפור ידוע, סיפור שלם, שאילולי הייתי מכיר אותך אתמול כמו שאני מכיר אותך היום – היה משהו אחר לגמרי. כך יהודי גדל מיום ליום, מדלג על ההרים באין ערוך.

בסוף המאמר מביא הרבי עוד ווארט מהרבי הרש"ב – שבזמן המוגבל של העולם הזה אפשר להגיע להכרת "אין ערוך לך...

קכז שבחי הבעש"ט (מהדורת הורודצקי עמ' 14, מהדורת מונדשין עמ' 178).

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- המצוה הראשונה של בר-מצוה היא קריאת שמע של ערבית. בכך הוא מגלה את כח הדעת הטמון בפה היהודי, תכלית קיומנו בעולם – להאמין בה' ולפרסם את יחודו.
- דעת מתחילה מלב נשבר – שבירת קליפת הישות.
- אין ליהודי כיף יותר גדול מלשבור את הישות שלו.
- לחיות קדושה זוכים מקיום רצון ה' **כח** שלמעלה מטעם ודעת.
- בתפלה חמה יום-יום אנו כובשים את ישותנו ומכבסים את מצוותינו מהטינוף והפניות שמחזיר בהן הגוף.
- ה' שוקד על שפתיו של יהודי בתשוקה – וכשהוא עוסק בתורה ותפלה הוא זוכה לנשיקה.
- צריך לדעת להשיב לה' "דברים נכחים" שמגלים את רצונו האמתי להיטיב לנו.
- "לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן" – נבואת "זה הדבר" של משה, נותן התורה, מתחילה במן.
- עז וענוה כוללים את כל מצוות עשה ולא-תעשה.
- ענוה פסולה החריבה את בית המקדש – לכן יש להקדים עזות לענוה.
- אמונת ה' מתגלה בחכמת ישראל ומתגלה בדבורם לעולם כולו – "הוי' אלהינו הוי' **אחד**".
- ביחוד "בראשית" ו"החדש הזה לכם" מחברים את שלש הקדושות – קדושת ה' ("אתה קדוש"), קדושת התורה ("ושמך קדוש") וקדושת ישראל ("וקדושים בכל יום יהללך סלה").
- ה' אוהב כל יהודי ומשתעשע בו כפי שהוא, ולכן מתגלה אליו בדמותו-שלו – הדמות המצטיירת בה' מתוך שעשועיו באותו יהודי.
- בעולם הזה זוכה היהודי בכח תשובה והתחדשות המאפשר להשתנות שינויים שבאין-ערוך במהירות גדולה – זו הדעת היהודית, המתבטאת בקשר העצמי עם הקב"ה.

חזרה לרחם האם

קיצור מהלך השיעור

בשיעור ארוך ב-ז' שבט התעמק הרב בסוד שם "צבאות" המבואר במאמר "באתי לגני" (בפרק הנלמד בשנה זו ובביאוריו על ידי הרבי). כאן מתפרסם רק חלקו הראשון של השיעור, שהוקדש לאמו של הרב, מרת בריינה-מלכה ע"ה, שיום הולדתה ויום היארצייט שלה חלים ב-ז' שבט. **פרק א** קשר בין פרק חיים של **מז** שנה ל"שבעים שנה" להסתלקות הרבי הריי"צ; **פרק ב** עוסק בחמשת ה"ברכי נפשי" בפרקים קג-קד בתהלים ומסביר כי ב"באתי לגני" יש סוד של חזרה לרחם ("דר במעי אמו ואמר שירה") **ופרק ג** 'מפענח' מדרש חז"ל על שלשת יסודות הבריאה שהרו וילדו שלשה יסודות נוספים, מהם נברא העולם כולו.

א. "בהם שבעים שנה"

"ימי שנותינו בה"ם [נ]שבעים שנה"

נתחיל בדרוש לכבוד בעלת יום ההולדת והיארצייט – אמא שלי עליה השלום. היא נולדה ב-ז' שבט ונפטרה באותו יום בגיל 47. אפשר לקשר זאת גם למאמר הרבי הקודם, שאנחנו מגיעים להילולא שלו עוד כמה ימים – י' שבט, השנה שנת השבעים. **מז** ושבעים הולכים יחד, "ימי שנותינו בהם [יש חיי צדיקים מיוחדים שהם **בהם** שנים", כמו אמי, מיום אל יום] שבעים שנה [כמו דוד המלך וכמו הרבי הריי"צ, שחי שבעים שנה]¹. הצדיק הגדול שאנחנו מאד קשורים אליו שחי **מז** שנה הוא בעל אור החיים הקדוש. "ועמך כלם צדיקים"² – כל צדיק שחי בקירוב ל-47 שנים, כפי שכתוב שהמדובר בקירוב (יש

מי שממש 47, מיום אל יום, כמו אמי ע"ה), שייך לנשמת בעל אור החיים הקדוש, שהוא בחינת משיח. הוא אמר על עצמו שהוא משיח – "שמו חיים"³. כך אמר עליו גם הבעש"ט – הוא הכיר בו שהוא גדול הדור, ה"חד בדרא", מי שראוי להיות משיח אם הדור יזכה. כשהוא הסתלק עבר ה"כתר מלכות" מהאור"ח למורנו הבעש"ט.

הרבי והרבי מהר"ש

בין נשיאי חב"ד מי שחי **מז** שנים הוא הרבי המהר"ש – הוא חי קצת יותר, אבל כתוב בפירוש שחיי שייכים ל"בהם"⁴, לאותם צדיקים שחיים **בהם** שנים. הרבי המהר"ש הוא הרביעי בנשיאי חב"ד, ואם כנגד המדות הוא הנצח. מתאים לשמו, שמואל, שתקן את ספירת הנצח – "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם"⁵.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. יארצייט מרת בריינה-מלכה גינזבורג ע"ה. ז' שבט תש"פ – כפ"ח.

א על סוד המספר "**בהם**" הרמזו כאן בפסוק ראה מגלה עמוקות ואתחנן אופן קן ובכ"ד.

ב תהלים צ, י.

ג ישעיה ס, כא.

ד אור"ח על דברים טו, ז.

ה ראה ספר התולדות אדמו"ר מהר"ש (בעריכת הרבי) עמ' 7.

ו שמואל-א טו, כט.

כך אומרים חז"ל¹ שדוד המלך דר בחמשה עולמות ובכל עולם אמר שירה. הראשון – "ברכי נפשי את הוי' וכל קרבי את שם קדשו" – הוא "דר במעי אמו ואמר שירה" ("קרבי" נדרש על כך שדר במעי אמו). סימן שהעולם הראשון שכל אחד חווה – לא כל אחד זוכה לזכור זאת, שנזכה – הוא ש"דר במעי אמו". זהו יסוד המודעות של האדם.

ידוע הרמז² ש"ברכי נפשי את הוי'" שוה בדיוק **נפש-רוח-נשמה-חיה-יחידה**, חמשת שמות הנשמה האלקית – מהגימטריאות הכי מופלאות. חוזר חמש פעמים ושוה בדיוק נרנח³, ובאמת כתוב שבכל מדרגה מהנרנח⁴ כלולות כל הנרנח⁵. משיח הוא נרנח⁶ שביחידה – "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד"⁷, חמש עליות משיח בתוך היחידה הכללית של נשמות ישראל⁸.

איך מתחלקים חמשת ה"ברכי נפשי את הוי'" בתחלת פרק קג יש "ברכי נפשי את הוי' וכל קרבי את שם קדשו", כנגד מדור האדם במעי אמו, ומיד אחר כך יש עוד "ברכי נפשי" ("ברכי נפשי את הוי' ואל תשכחי כל גמוליו") – נפש-רוח צמודים, כמבואר בכתבי האריז"ל (ובאריכות בחסדי דוד עו), שאדם נולד עם נ"ר וצריך להשלים נח"י.

אחר כך סוף פרק קג הוא ה"ברכי נפשי" השלישי (הפסוק האחרון של הפרק מסיים: "ברכי נפשי את הוי'") – כבר כנגד הנשמה. תחלת פרק קד – הפרק שאומרים בראש חדש, כי מתאר את כל מעשה בראשית, הפרק החדש של אמי – היא "ברכי נפשי את הוי'.

הרבי שלנו הוא השביעי, המלכות, וכתוב שראשית בנין המלכות מהנצח⁹. לכן, פעם אחת כששאלו את הרבי איך להיות קשור אליו – מה סוד ההתקשרות? – הוא ענה 'תלמד מה שאני לומד, ואני לומד את מאמרי הרבי המהר"ש'. כמה שהרבי קשור לרבי הקודם, הרבי השווער, נשיא דורנו – בעל ההילולא של י' שבט – יש לו קשר מיוחד לרבי המהר"ש, שהוא היחיד עליו כתב ספר התולדות.

לאמא של הרבי קוראים חנה – קשור למאמר "באתי לגני" שנלמד, שעד שלא באה והתפללה לה' על בן לא היה מי שקרא לה' בשם "צבאות"¹⁰, השם בו פתח שמואל בנה את נבואתו, השם השמור במיוחד לנבואת הנביאים האחרונים (שבסוף בית ראשון ותחלת בית שני), והוא השם הקדוש שמחזיק ומקיים אותנו בגלות. יש מחלוקת בגמרא¹¹ אם זהו אכן שם קדוש שאינו נמחק – כך נפסק להלכה – או שאינו שם (אלא שנקרא על שם ישראל).

שוב, זהו שם שהתחדש על ידי חנה, אמא של שמואל ואמא של הרבי – סימן שהרבי קשור לשמואל, ובאמת בתוך חב"ד יש לו קשר מיוחד לרבי המהר"ש, וכמו שעוד נסביר יותר בעז"ה.

ב. פרקי "ברכי נפשי" חמשה "ברכי נפשי את הוי'"

עכשיו מלאו לאמי ע"ה 103 שנים. כלומר, היא מסיימת היום פרק קג בתהלים ומתחילה פרק קד – צמד פרקי תהלים, שבשניהם יחד יש חמש פעמים "ברכי נפשי את הוי'".¹² על

יב ברכות י, א.
יג היכל הברכה בראשית כד, כב; כו, יח. אוצר החיים ויקרא מצוה קיז (עמ' יב, א).
יד ישעיה נב, יג.
טו ע"ח ש"ג פ"ב. ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ד עמ' 110. ובכ"מ.

ז ראה ע"ח של"ה פ"ב.
ח ברכות לא, ב.
ט שבועות לה, ב.
י שו"ע יו"ד רענ, ט.
יא קג, א, ב ו-כב; קד, א ו-לה.

רז? יכול להיות כתר, חכמה (ראשית הגילוי), חסד ("אברהם התחיל להאיר"^{כא}), אבל כלל גדול בקבלה שכל רז הוא ביסוד, "אות ברית קדש", ספירת היסוד. אז מי שרוצה לזכות ל**אור** ו-**רז** צריך לשמור את הברית, להיות "ועמך כלם צדיקים" כנ"ל.

יש מוהלים שלפני שעושים ברית צועקים 'ברית קדש' או (יותר טוב) 'אות ברית קדש'. הרמז הוא שראשי תבות '**אות ברית קדש**' הוא **אבק** – סוד האבק דקדושה. יש אבק של הסט"א – כך בדרך כלל בערכי הכינויים של הקבלה, אבק הוא לא טוב – אבל יש את האבק של הקדושה, "את זה לעמת זה עשה האלהים"^{כב}. "ויאבק איש עמו עד עלות השחר"^{כג}, הם העלו אבק עד כסא הכבוד^{כד} – אצל שרו של עשו האבק הוא של הסט"א, אבק של פגם הברית, אך אצל יעקב האבק הוא אבק של שמירת הברית, אבק של קדושה^{כה}. **האבק** של הקדושה הוא שמירת ה"**אות ברית קדש**"^{כו}. **אבק** עולה **קג**, ומתחבר ל-**קד** וביחד הם **אור**.

הסוד של אות ברית קדש – קשור גם לשם צבאות, עיקר הנושא שלנו, שהוא אות-צבא (ה-**א** של **צבאות** עולה לכאן ולכאן), "אות הוא בצבא שלו"^{כז}. בארמית היינו "אות הוא בצבא דיליה", אך מביא במאמר "באתי לגני"

הוי' אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת" (פסוק שאומרים לפני שמתעטפים בטלית, סוד מקיף דחיה). וסיום פרק קד הוא "יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את הוי' הללויה". חז"ל אומרים שעד שלא "יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם" – כמו שברוריה דרשה, "חטאים" ולא 'חוטאים'^{כח}, שכולם יעשו תשובה, מכח תפלת רבי מאיר, שבתחלה רוצה שכולם ימותו ואז עושה תשובה בעצמו בזכות אשתו, לא להתפלל שימותו אלא שיעשו תשובה, ואכן התפלל ועשו תשובה – אין "הללויה" בספר תהלים. פעם, כשפרק א-ב היו מחוברים^{כט}, ה"הללויה" הראשון היה סוף פרק קג בתהלים, לכן חז"ל אומרים שדוד המלך אמר קג פרקים ולא אמר "הללויה" עד שלא אמר "יתמו חטאים וגו'". החשוב שבא אחרי ה"ברכי נפשי את הוי'" שכנגד היחידה – כל הנרנח"י שביחידה – ורק אז יש "הללויה". זהו סוד שני הפרקים האלה יחד, שייך לאמא היום.

אור ואבק דקדושה

כמה עולה **קג-קד** יחד? יש רמז שמופיע בפירוש בכתבי האריז"ל^ל, לאו דווקא בקשר לפרקים אלה בתהלים – הוא מחלק את הסוד של **רז** (**אור**, **אין סוף**) ל-**קג** ו-**קד**. **רז-אור**, 207, הוא מספר לא זוגי, אין לו אמצע – הנקודה האמצעית היא **קד**, ועם **קג** הוא **אור**.

במקום אחד בכתבי האריז"ל^ט הוא אומר ש-**אור** שייך דווקא לברית². איפה נמצא **אור**-

טז ברכות י, א.

יז שם ט, ב.

יח ראה קהלת יעקב ערך אור (ובכ"ד).

יט ספר הליקוטין משלי פ"ז.

כ **אור-ברית** = 819 = **אחדות פשוטה**, מספר הפירמידה של **אחד** וכו'. במספר קדמי, **אור-ברית** = 3165 = 5 פעמים 633, אור במילוי: **אלף וו ריש**, כנגד חמשה אורות של "יום אחד" של מעשה בראשית (ראה בראשית רבה ג, ה) כו. חלק

הקדמי = 2346 = 23 פעמים 102, **חוט** פעמים **חוט** במשולש-פרטי, "והחוט המשלש לא במהרה ינתק" (קהלת ד, יב).

כא שמות רבה טו, כ.

כב קהלת ז, יד.

כג בראשית לב, כה.

כד חולין צא, א; זהר ח"א קע, א.

כה ראה קהלת יעקב ערך 'אבק' שמפרש (אחרי הפירושים לשלילה) שהיינו העלאת **רפח** ניצוצין. אבק על דרך סוד יבק, "ויעבר את מעבר יבק... ויאבק..." – ייחוד ברכה קדושה – כאשר **אבק** היינו אהבה ברכה קדושה או אחדות ברכה קדושה, ודוק.

כו הערך הממוצע של 6 התבות "**אות ברית קדש**" "**אחדות ברכה קדושה**" הוא **אור-רז**, "**ואהבת**", ודוק.

כז חגיגה טז, א. וראה חדא"ג מהרש"א שם.

ימים – המאמר השני של ההמשך, "היושבת בגנים" (המסיים בפרק י של ההמשך, הפרק של השנה הזאת, "העשירי יהיה קדש להוי"), הוא ל"ג שבט – היארצייט של אמא שלו, הרבנית שטערנא שרה ע"ה. רואים שכל המשך "באתי לגני" הוא מתוך הזדהות עם "דר במעי אמו ואמר שירה", שחוזר גם לסבתא שלו וגם לאמא שלו. פלאי פלאים, רמז מאד חזק שהגן כאן הוא הרחם, עליו אומרים חז"ל "דר במעי אמו ואמר שירה".

המקום הראשון שאתה אומר בו שירה הוא כשאתה דר – כמו שיש מושג "דירה בתחתונים" – במעי אמך, ברחם, ושם אומר שירה. משם מתחילות כל חמש השירות, עד ל"שירו להוי" שיר חדש" של מלך המשיח – "הללויה" (שבא אחרי "יתמו רשעים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי את הוי" הללויה"). ו"נעוץ סופן בתחלתן": **"לדוד ברכי נפשי את הוי' וכל קרבי את שם קדשו... יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את הוי' הללויה"** עולה רוח פעמים הוי', הנאמר במלך המשיח – "ונחה עליו רוח הוי' וגו'".

ג. "שש בריות" "שלשה בריות" הרו וילדו

היה אפשר לשאול – למה אדם לא קשור ככה לאבא שלו? למה הוא לא אומר שירה בתוך אבא שלו, אלא דווקא בתוך אמא שלו, "דר במעי אמו"? קודם כל, הוא לא דר בתוך אבא שלו, אבל בתוך אמא שלו הוא דר ושם הוא אומר שירה. אבל כל הענין קשור למאמר חז"ל^ד שהרבי הצמח צדק מביא על הפרקים האלה, קג-קד:

שלשה בריות קדמו את העולם המים והרוח והאש המים הרו וילדו אפלה האש הרה וילדה

בלשה"ק לפי מאחז"ל "אדון הוא בצבא שלו". אדון לא רמוז בפירוש בשם צבאות, הגם שלפי הסוד שם צבאות קשור לשם אדנות, ולכן מתאים לומר "אדון הוא". אף שבדרך כלל כתוב ששם צבאות בנצח והוד ש"לבר מגופא"^{כב} – צריך להסביר יותר – אך היות ששייך ל"אות הוא בצבא שלו", "אות ברית קדש", שייך גם לברית, כמו שנסביר יותר.

"באתי לגני" – חזרה לרחם האם (והסבתא)

במאמר "באתי לגני", המאמר של י' שבט, מביא הרבי הריי"צ את דרשת חז"ל על "באתי לגני" – "למקום שהיתה עיקרי בתחלה"^{כט}. הדימוי הוא חתן וכלה בשיר השירים – "גני גנוני", חדר יחוד^ל – אבל "גנו" לשון מוגן. מה המקום המוגן שיש לומר עליו "באתי לגני"? הרחם. יש בחינה של "באתי לגני" שהיא בעצם חזרה לרחם, לאזור המוגן, ומשם להוולד מחדש. "באתי לגני" היינו שאדם עולה לרחם של אמא בעיבור שני – הוא נכנס לגן עדן, זהו גן עדן ממש, תענוג עליון, "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו"^{לז}. הכלה גם נקראת אמא ("לא זו מחבבה עד שקראה אמי"^{לב}), ו"באתי לגני" היינו הביאה לאמא-לסבתא^{לג}.

מה המיוחד ב-י' שבט, למה הרבי הריי"צ הכין מאמר לאותו יום? אפשר לומר שידע שעתיד להסתלק, ברוה"ק, אבל בפשט הכין מאמר כי זהו היארצייט של סבתא שלו, הרבנית רבקה ע"ה, וקרא לו "באתי לגני". כעבור שלשה

כח זהר ח"ב קי, ב; רכז, א.

כט שה"ש רבה ה, א; במדבר רבה יג, ב.

ל עץ יוסף על במדבר רבה הנ"ל: "לגנוני. לחופת".

לא שה"ש ג, יא.

לב שמות רבה נב, ה.

לג ראה גם יין משמח ח"א ש"ז בתורה "ליל הכלולות" והנסמן שם.

לד שמות רבה טו, כב.

תתלהב – תוליד אור. כתוב לעתיד לבוא "הרה וילדת יחדו"^{מא} – צריך להרות, ותיכף ומיד מתוך המים להוליד אפלה ומתוך האש להוליד אור. אחר כך יש רוח – רוחניות. יש אחד שמתלהב, אבל לא בטוח שההתלהבות שלו כולה רוחנית כדבעי – יש התלהבות שאדם מתלהב גם מהגוף שלו, או לפחות הגוף מעורב בתוך ההתלהבות שלו. אבל שלשת היסודות הם נתונים, יש לך בתחלה גם רוח כנתון – "רוח אלהים מרחפת על פני המים"^{מב} – ומתוך הרוח שלך תוליד חכמה. לכאורה זהו משהו אחר, אבל אם יש אור – אחריו באה חכמה. קודם צריך חשך-אפלה. אחר כך חז"ל אומרים במדרש שמששת הדברים האלה יצאו והשתלשלו כל מעשי בראשית. ששת הדברים האלה הם בעצם ה"ברא-שית"^{מג}, ששה דברים.

שוב, הקשר היה שלשון המדרש היא "הרה" – "דר במעי אמו", ש"באתי לגני" היינו חזרה למצב של הריון. קשור לשפת אמת על הפרשה^{מד}, ש"לאמר" היינו להרות ולהוליד עד אין סוף. "לאמר" עולה רעא, שעולה הריון – גימטריא של חז"ל בגמרא^{מה}, של רעא ימי ההריון. "לאמר", אור-מים-רקיע^{מו}, היינו תהליך ההריון כנודע. קודם יש משהו נתון, שכולו בחינת אמא. האמא הרה – האבא לא נמצא כאן בתמונה, הוא נעלם – ויולדת מה שיוולדת, אפלה-אור-חכמה, שמשלימים את מעשה בראשית בראשית, ברא-שית.

אור הרוח הרה וילדה חכמה ובשש בריות אלו העולם מתנהג ברוח בחכמה ובאש ובאור ובחשך ובמים לפיכך דוד אמר "ברכי נפשי את ה' אלהי גדלת מאד".

כתוב שבתחלה היו רק שלשה דברים – שלשת היסודות של ספר יצירה – מים, אש ורוח, והם הרו וילדו עוד שלשה דברים ומהם השתלשל כל מעשה בראשית. בכל אופן, לא כתוב מי היה האבא – הכל מתחיל מההריון, מהמציאות שדורה בתוך רחם האם ואחר כך נולדת ממנה.

אפלה-אור-חכמה מתוך מים-אש-רוח

חז"ל אומרים ש"המים הרו וילדו אפלה" – "חשכת מים"^{לה}, "חשרת מים"^{לו}. אחר כך "האש הרה וילדה אור" ואחר כך "הרוח הרה וילדה חכמה" – כבר משהו אחר, סוג אחר של ולד, לכאורה. רואים שיש פה תהליך: קודם צריך ללדת חשך מתוך המים. אחר כך – כמו במעשה בראשית, "ברישא חשוכא והדר נהורא"^{לז} – "האש הרה וילדה אור". כמה שאור הוא היולי – לא ממשי, אי אפשר לתפוס בידים – בתהליך הוא בהחלט יותר ממשי מאפלה, עד שיש מאן דאמר שאפלה אינה כלום, אלא רק העדר אור^{מז}. בכל אופן, "תורה לשון הוראה"^{מט} בחיים אומרת "ברישא חשוכא והדר נהורא" – דבר ראשון תוליד בעבודת ה' שלך, במים שלך, "אין מים אלא תורה"^{מז}, בתורה שאתה לומד, חשך-אפלה. אחר כך, מההתלהבות שלך – אש קדש,

לה תהלים יח, יב.

לו שמואל-ב כב, יב.

לז שבת עז, ב.

לח ראה רמב"ן לבראשית א, ב; האמונות והדעות מאמר א; אדרת אליהו לבראשית א, ד (וקול אליהו לשמות י, כא); הכתב והקבלה לבראשית א, ד ולשמות י, כא. ועוד רבים.

לט זחר ח"ג ג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש ירה (מובא פעמים רבות בשיחות כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש).

מ ב"ק יז, א; זחר ח"ב ס, א. ובכ"מ.

מא ירמיה לא, ז.

מב בראשית א, ב.

מג סוכה מט, א; זחר ח"א ג, ב; תקו"ז תקון מו (פג, א). ובכ"מ.

מד תרס"ד. הובא ונתבאר בגליון זה.

מה נדה לח, ב.

מו זחר ח"ב קסז, א. ע"ח שי"א (המלכים) פ"ו (מ"ח).

ובכ"מ.

הקבלת "שש בריות" לספירות

שואל הצמח צדק – ואפילו לא מתרץ – איך לכוון את ששת הדברים האלה, "ברא-שית", כנגד הספירות?

מים-אש-רוח יכולים להיות חב"ד. בספר יצירה הם כח"ב, כי הסדר שם הוא אויר-מים-אש, וברוח שתי מדרגות, "רוח אלהים חיים"^מ ורוח סתם – "רוח מרוח [אריך מעתיק], מים מרוח [חכמה מכתר], אש ממים [בינה מחכמה]^מ". לפי זה, הייתי חושב שממים יצאו חכמה, כי מים עצמם הם תורה וחכמה, אבל הפלא שממים יוצא חשך, אפלה. אפלה, אפל, אותיות **אלף** – לשון "אללף חכמה"^{מט}. הפסוק אומר זאת דווקא על חכמה – סוג אחר של חכמה, סוג עליון של חכמה, חכמה נסתרה, "ישת חשך סתריו".

נאמר רק בקיצור: כמו שמים-אש-רוח הם חב"ד הם גם חג"ת – "זכור אב נמשך אחרך כמים"^{נא} בחסד, אש היא גבורה ורוח היא תפארת, מדת יעקב אבינו, "הבחיר שבאבות"^{נב}. מה פירוש "המים הרו וילדו אפלה, האש הרה וילדה אור"? צריך לומר שהוא בסוד "שכל את ידי"^נ שכתוב על יעקב אבינו – יד ימין הולכת לרגל שמאל, מחסד להוד, שם האפלה ("הודי נהפך"^{נד}). אפלה גם רומז ללשון נפילה, כמו שטבע המים לרדת ממקום גבוה למקום נמוך כך נופלים למקום האפלה, ויד שמאל הולכת לרגל ימין, אור, ענף החסד. אחר כך הגוף, הרוח-התפארת, מוליד חכמה – דווקא בספירת היסוד,

ש"גופא ובריתא חשבינן חד"^{נה}, כפי שנסביר יותר בהמשך, יש חכמה^{נו} ("פי צדיק יהגה חכמה"^{נז}). כלל אצלנו בחכמת הצירוף שהחכמה משתקפת דווקא ביסוד, "אות ברית קדש", האבק של הקדושה. אלה הו"ק – תירוץ לצ"ע בכתבי הצ"צ על המדרש המופלא הזה, מדרש על הפרקים של אמא, לכן הגענו אליו. ולסיכום:

כתר	
רוח	
חכמה	בינה
מים	אש
חסד	גבורה
מים	אש
תפארת	
רוח	
נצח	הוד
אור	אפלה
יסוד	
חכמה	

נסיים ברמז: ששת הדברים – **מים אפלה אש אור רוח חכמה** – עולים יחד 1001, **יראת שמים**^{נח}, שבקבלה היינו **יג** מזלות של סוד הדיקנא קדישא (**יג** פעמים **מזל**) וסוד אחורי שם אלהים במילוי ההי"ן^ט (**אלף אלף למד אלף למד הה אלף למד הה יוד אלף למד הה יוד מם**)^פ. כנראה שששת הדברים הם סגולה ליראת שמים.

נה זהה ח"ג רכג, ובכ"ד; ע"ח של"א (פרצופי זו"ן) פ"ג.
נו ראה גם באורך במאמר "התקשרות שבהתקשרות" בספר כטמונים תחפשנה.

נז תהלים לז, ל.

נח חסדי דוד הנאמנים ח"ט עמ' 117 ואילך.

נט שער מאמרי רשב"י, פירוש האדרא רבא; חסדי דוד פקי"ח.

ס ורמז בפרצוף כולו: **כתר-רוח חכמה-מים בינה-אש** = 1365 (כפולת 13 וכפולת 7, כמו המספר 1001, שמות ששת הדברים). **חסד-מים גבורה-אש תפארת-רוח נצח-אור הוד-אפלה יסוד-חכמה** = 1612 (כפולת הו"י). סה"כ = 3978 = הו"י פעמים 153 (17 במשולש) = **יג** פעמים 306 וכו'.

מז ספר יצירה פ"א מ"ט.

מח שם משניות י"ב.

מט איוב לג, לג.

נ תהלים יח, יב.

נא תפלת הגשם.

נב ע"פ בראשית רבה עו, א.

נג בראשית מח, יד.

נד דניאל א', ח.

צער ושמחה ב"בשלח פרעה" אוה"ח

עתידי (כאשר גרם "העם" לכל חטאי ישראל במדבר), בבחינת 'מל-מל' הנוספים על הצער היסודי מהשילוח על ידי פרעה שבבחינת 'חש'. ופירוש נוסף: הצער נבע מליווי פרעה, המזכה אותו בשכר, וכדי להטעותו ולבטל את זכותו סובב ה' את ישראל וצערם בדרך ארוכה (כלומר, ה'מל' האמצעי-הממוצע – "ולא נחם" – יכול להצטרף ל'חש', עצם השילוח-הליווי על ידי פרעה, או ל'מל' השני, כללות הצער שגרמו הערב-רב).

אכן, עם כל הצער, יש כאן נשיאת הפכים עם שמחה, גילת ורנן – לצד הצער על איבוד הנבראים יש שעשוע של "יושב בשמים ישחק" על מפלת הרשעים, וממילא "מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה" גם למעליותא (שירת המלאכים אינה רצויה, אך שירת נשמות ישראל הקשורות לעצם האלקות רצויה). ורמז – כאשר כותבים את 88 אותיות הפסוק כמשולש קטום-פנות רומזים הקצוות ללשון השמחה "והיה":

ו י
ה י ב
ש ל ח פ
ר ע ה א ת
ה ע ו ל א
נ ח מ א ל ה י
ם ד ר ך א ר ץ פ
ל ש ת י מ כ י ק ר
ו ב ה ו א כ י א מ ר
א ל ה י מ פ נ י נ ח מ
ה ע מ ב ר א ת מ ל ח מ
ה ו ש ב ו מ צ ר י מ ה

ה בראשית רבה מב, ג ובכ"ד.

על "ויהי בשלח פרעה" שואל אור החיים "למה אמר לשון צער [ויהי^א] במקום גילה ורנן? עוד למה כינה הענין בפרעה, ולא באדון כל המעשים, כי הוא המוציא אותנו מארץ מצרים?" ומסביר כי הא בהא תליא: העובדה שהציאה היתה בפקודת-הסכמת פרעה – ולא בעל כרחו לחלוטין – גרמה לו לרדוף את ישראל ולצערם ובסופו של דבר לטבוע בים ולגרם לה' צער על אבדן בריותיו ("מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה"). רבי יעקב אביחצירא מוסיף^ב כי הצער הוא לפרעה בצאת חיות – נשמות ישראל – מתוכו.

אם כן, לפי סדר הזמנים, יש כאן שלשה ממדי צער של עולמות-נשמות-אלקות^ג (כנגד הכנעה-הבדלה-המתקה^ד): צער העולמות (פרעה) בהכנעתם לשחרר את ישראל ולאבד את חיותם; צער נשמות ישראל הנרדפות, תוך כדי ההבדלה ממצרים; וצער האלקות על טביעת מצרים, תוך כדי המתקה של גילוי אלקות בקרי"ס, שירת הים וביזת מצרים (וכדלקמן על נשיאת ההפכים הזו שבגילוי עצם האלקות).

מוסיף האוה"ח כי הצער היה מחמת שילוח פרעה את "העם", שהם הערב-רב, יחד עם "בני ישראל" – דבר שגרם לצער מידי ("ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא", בשל הערב-רב שהצטרף מקרוב לעם ישראל והוא קרוב להרשיע ולשוב מצרימה) ולצער

נערך מרשימת הרב ע"י איתיאל גלעדי. אור לה' שבט תש"פ.

א מגלה י.ב.

ב מחשוף הלבן עה"פ (וראה גם פתח האהל לנכדו).

ג אגרת הבעש"ט בריש כש"ט.

ד כש"ט (קה"ת) כח. וראה באורך סוד הוי' ליראיו שער ד, ובכ"ד.

"הרחב פיך ואמלאהו" שפת אמת בשלח

כתב השפ"א^א:

אז ישיר בו' ויאמרו לאמר. דב' מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. דרשו חז"ל למי נאה להלל. למי שיכול להשמיע כל תהלתו. ואיך יתכן זאת. רק ברוח הקודש. כמו השירה זו על הים שנאמרה ברוה"ק. וזבה נתקיים אנכי כו' המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו. דכ"ב אותיות התורה אין להם סוף וחקר. שבהם נבראו כל עליונים ותחתונים. והם מתרחבים עדי עד. ועיקר הסודות בפנימיות האותיות ומלואיהם שאין להם סוף.

"אנכי הוי' אלהיך המעלך מארץ מצרים הרחב פיך ואמלאהו"^ב מקביל בדיוק לפסוק פתיחת עשרת הדברות – הדבור שכנגד פנימיות הכתר (פרצוף עתיק, כחות האמונה והתענוג שבנפש) – "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים"^ג (וחוץ מבשני הדברות הראשונים, אין עוד "אנכי הוי' אלהיך" בתנ"ך), כאשר בכל פסוק יש ט מלים ו-מא אותיות! "הרחב פיך ואמלאהו" עולה אור אין סוף (ב"פ אור), בסוד "פתח פיך ויאירו דבריך"^ד ברוח הקדש.

וז"ש בכל פרשה בתורה וידבר בו' לאמר. פי' שאלה הדברים יתפרשו לצירופים וצירופים צירופים עד אין תכלית. זה לאמר שמפרשה זו יוצא פרשה אחרת ואחרת עד אין סוף. וכן כתיב בשירה זו ויאמרו לאמר. לפי שהי' ברוה"ק. ונעשה מזה פרשה בתורה.

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעדי. אור לה' שבט תש"פ.

א תרס"ד.

ב תהלים פא, יא.

ג שמות כ, ב. דברים ה, ו.

ד ברכות כב, א.

המלה המלמדת שהשירה נאמרה ברוח הקדש, "לאמר", בגימטריא הרי"ן (כמנין ימי ההרי"ן)^ה – רמז למילויים עד אין תכלית ש'מעוברים' בה.

לכח להשמיע את "כל תהלתו" של ה' זכו ישראל ביציאת מצרים (חושבנא דדין כחושבנא דדין):

וכבר כתבנו כמו שכ' בפ' ויחי שהיא פרשה סתומה שהתחיל השיעבוד. מול זה השירה אחר הגאולה. שיש הפסק בין כל דיבור ודיבור. שהפסקות משמשות ליתן ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה. ולפי שבגלות נסתמו עיניהם ולבם של ישראל. הפרשה סתומה. וכשנגאלו נפתחו עיניהם ולבן של ישראל. וכמו כן נפתח להם הפרשיות שבתורה. וזה הרחב פיך ואמלאהו. הוא רומז למילוי ופנימיות סודות הגנוזין בהאותיות. וע"ז כ' עם זו יצרתי ליתהלי יספרו. שניתן להם כח להשמיע כל תהלתו.

היחס בין הסתימה בשעבוד לפתיחה בגאולה הוא בסוד חש-מל (סוד "ואמלאהו"), כאשר הרווח להתבונן בין הפרשיות הוא 'מל' לשון הבדלה (שבין חש-הכנעה למל-המתקה)^ו.

ממשין השפ"א שהאמונה מביאה לשירה – "ויאמינו בדבריו ישירו תהלתו"^ז. על ידי

המשך בעמ' 32

ה נדה לח, ב.

ו 271 הוא 'מספר השבת' "העשירי יהיה קדש" (רוב צירופי הספרות 1-2-7 הם 'מספרי שבת': 127 – 'מספר השבת' השביעי, יום השביעי ממש – 217 271 721 1027 2107...). בזרה (ח"א קכג, א) 127 היינו כתר (100) חו"ב (20) ז"ת (7), ולפי זה סוד 271 הוא חו"ב (200) ז"ת (70) וכתר דבריה (1) כאשר השתלשלות הכתרים זמ"ז, היינו להוליד כתר חדש בבריהא.

ז ראה כש"ט (קה"ת) כח.

ח תהלים קו, יב.

גילוי דעת על "תכנית המאה"

ארץ ישראל כולה ניתנה לעם ישראל מאת בורא העולם לנחלת עולם ככתוב בתורה. לפני יובל שנים, נתן ה' בידינו את לב הארץ, כולל הר הבית, שכם, חברון, עזה ויריחו. עלינו להחזיק בכל חבלי הארץ שבידינו, בקשר משולש:

- מתוך הכרת טובה לה' על מתנתו, "ארץ חמדה טובה ורחבה".
- מתוך קיום התורה הקובעת שוויתור לאויב מהווה פיקוח-נפש ציבורי.
- מתוך הכרה בקדושת הארץ המתאימה לעם ישראל כמו נישואי חתן וכלה.

איש אינו יכול ואינו רשאי לוותר על חלקים מהארץ. עצם הדיבור על ויתורים כאלה מהווה סכנה, כמו שהתריע הרבי מליובאוויטש.

הכרזת ריבונות על חלק משטחי הארץ הינה מעשה טוב ונכון, כשהיא באה כצעד ראשון מתוך כוונה להגיע בע"ה לריבונות מלאה על כל הארץ.

הכרת האומות בזכותנו על הארץ שנתן לנו הקב"ה היא זכות גדולה עבורם. ככל שנעמוד בתוקף על זכותנו, כך יכירו בה גם האומות, "אז יאמרו בגויים הגדיל ה' לעשות עם אלה".

הרב יצחק גינזבורג

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
מ	ת	ו	ר	ת

ויבקעו המים

מעין גנים – 'נקודה חסידית' בפרשת בשלח

הראשון, הידוע והחשוב, הוא "אין מים אלא תורה". במשמעות נוספת, מים הם תשובה, כמו שנדרש הפסוק "ורוח אלהים מרחפת על פני המים" – הרוח היא "רוחו של מלך המשיח" שיבוא בזכות התשובה השלמה שלנו, "התשובה נמשלה כמים, שנאמר 'שפכי מים לבך'". במשמעות שלישית: לפעמים המים רומזים לקב"ה בעצמו, "אין מים אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר 'אותי עזבו מקור מים חיים'".

אם כן, גם את בקיעת "כל מים שבעולם" יש להבין ביחס לתורה, ביחס לתשובה, ואפילו ביחס לה' (והסימן: **תורה תשובה הוי'** = **יה פעמים מים**)^א.

בקיעת מי התורה: נגלה ונסתר, "אלו ואלו"

לבקיעת המים ביחס לתורה יש שני פירושים. ראשית, ההבחנה בין שני הממדים של התורה, נגלה ונסתר. ביום הראשון של הבריאה המים היו יחידה אחת, "מים במים"^ב, וביום השני הבדיל הקב"ה בין המים העליונים למים התחתונים. שני אלו מכוונים

ה בבא קמא יז, א.

ו בראשית רבה

ז ילקוט שמעוני ירמיה רמז רצו.

ח סופי התבות הן **ההה** = **יה**, נמצא שהכל עולה **מים** פעמים סופי התבות. ראשי התבות = 810 = **מים** פעמים **מים** במספר קטן (9 פעמים) 90. אמצעי וסופי התבות = 540 = 6 פעמים **מים**.

ט בראשית רבה ה, ב. **מים במים** = **יעקב** = **ז** פעמים **הוי'**, הערך הממוצע של כל אות – הכל **הויה** אחת פשוטה והכל **הוי'** ב"ה. חלק הקדמי של **מים** (סוד "הים הקדמוני") = **נהר** (מים). חלק הקדמי של **מים במים** = 511 = 7 פעמים **חכמה**, בחינת מים.

"ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כל הלילה ויטם את הים לחרבה ויבקעו המים"^א. הנס הגדול של קריעת ים סוף מרוכז בשתי המלים "ויבקעו המים". על כך אמרו חז"ל "ויבקעו המים – כל מים שבעולם" (כמובא בפירוש רש"י, פשוטו של מקרא)^ב. ובמדרש "אינו אומר 'ויבקע הים' אלא 'ויבקעו המים' מלמד שכל המים שהיו בכל המעיינות ובבורות ובכל מקום נבקעו"^ג, וכן אמרו חז"ל שגם המים העליונים וגם המים התחתונים נבקעו^ד, בכל הבריאה ובכל רבדי המציאות.

שלש בחינות מים

נתבונן במשמעות הפנימית של המושג "מים" המתפרש בכמה אופנים: הפירוש

ערך ע"י יוסף פלאי, מהקלטת שידור תשע"א (אנגלית).

א שמות יד, כא.

ב **"ויבקעו המים"** עולה 289 = **טוב** ברבוע = **"ברא אלהים"** (הרומז בפרט לבריאת המים שקדמו לשמים – "כל מים שבעולם"). בחז"ל לפעמים כתוב "כל מים שבעולם" אך ברוב המקומות כתוב "כל המים שבעולם". **כל המים שבעולם** יחד עם **ויבקעו המים** עולה 882, **אמת אמת**, הריבוע הכפול של **אמת**. "אין אמת אלא תורה" ו"אין מים אלא תורה". **אמת אמת** היינו תורה שבכתב ("ויבקעו המים") ותורה שבעל פה ("כל המים שבעולם"), מים עליונים ומים תחתונים (ראה לקמן בפנים עוד בענין מים עליונים ומים תחתונים בתורה גופא), שבתחלה היו "מים במים" (הכל אחד, השגת התנאי של הכניסה לפרדס וההגעה למקום אבני שיש טהור – "אל תאמרו 'מים מים' שנאמר 'דבר שקרים לא יכון לנגד עיני'". וכמבואר בלקוטי מוהר"ן שאמת היא אחד). 882 הוא גם הערך של **והמים להם חומה מימינם ומשמאלם**.

ג רש"י **כל מים שבעולם** עולה 588 = **ג** פעמים (ממוצע כל מלה) **ים סוף**. **ים סוף** עולה **יד** ברבוע, וכיון שביציאת מצרים יש שלש ידות, "יד הגדלה", "יד החזקה", "יד רמה", הרי יש שלש ידות ברבוע שעולה **כל מים שבעולם**.

ג שמות רבה כא, ו.

ד מכלילת כאן.

והכרה עד כמה נפלתי במעשי הלא נכונים. תשובה עילאה עיקרה בהרגשת התכלית אליה מתקרבים, ותשובה תתאה עיקרה בהרגשת המקום השפל ממנו אני בא.

באופן דומה, קיימת חלוקה בין תשובה מאהבה ותשובה מיראה^ט – תשובה מיראה היינו היראה מהריחוק שלי מה' ותשובה מאהבה היינו תשובה מתוך אהבת ה' וקרבתו.

בקיעת מי האלקות: סובב וממלא

מהי הבקיעה ב"אין מים אלא הקב"ה"? מוסבר בחסידות שאף על פי שה' הוא אחד יחיד ומיוחד, יש שתי צורות תפיסה שלו ביחס אלינו, כ"אור אין סוף הסובב כל עלמין" וכ"אור אין סוף הממלא כל עלמין".

בשתי הצורות ה' מתיחס אלינו כאלקים 'אישי' (פרסונלי), בהשגחה פרטית על כל צעדינו, וממילא אפשר לפנות אליו בתפלה ולעבוד אותו כעבד את אדוניו וכבן את אביו. אלא שהאור הממלא הוא מה שאנחנו, הנבראים, יכולים 'להפנים' בקרבנו (תפיסה אימננטית של האלוקות), והאור הסובב כל עלמין הוא מה שאיננו יכולים להפנים אותו, לתפוס ולהכיל (תפיסת אלוקות טרנסצנדנטלית), ולכן הוא נקרא סובב (אע"פ שבאמת הוא נמצא לגמרי "בתוך תוכו" של הנברא ומקיים אותו^{טו}).

חיבור הממדים ביבשה שבתוך הים

בקיעת המים בכל הממדים אינה רק הבדלה וחשיפת שני הממדים השונים. הרי התמונה השלמה היא כמו שנאמר מיד

לשני הממדים בתורה: המים העליונים הם נשמת התורה הפנימית, הקבלה והחסידות, הממד הנסתר, ואילו המים התחתונים הם גוף התורה, הממד הגלוי שבה. אם כן, "ויבקעו המים" מכווין להבחנה בין המים העליונים של התורה למים התחתונים של התורה (לפעמים מוסבר שהמים העליונים הם כללות חכמת התורה ומים תחתונים הם כללות חכמת הטבע-המדע, כאשר חכמת הטבע צריכה להתחבר לחכמת התורה. אך כאן אנו עוסקים בשני ממדים בתורה עצמה).

פירוש שני: התורה מלאה מחלוקות, דעות שונות ואף הפוכות, שחור ולבן – כל מקום בתורה 'נבקע לשנים' – ובכל זאת "אלו ואלו דברי אלהים חיים"^י, שתי הדעות אמת, פרדוקס קיים. זו הבקיעה של מי התורה, הזיהוי שבכל דבר בתורה יש שתי דעות ושתייהן אמת, "אין אמת אלא תורה"^{יב}.

בכלל, בלשון הקדש המלה "מים" מורה על מציאות אחת אבל בצורת רבים (אין צורת יחיד ל"מים") – מתאים לתורה שהיא אחת ו'נבקעת' לשני ממדים, "אחת דבר אלהים שמים זו שמעתי"^{יג}.

בקיעת מי התשובה: "תשובה עילאה" ו"תשובה תתאה"

בקיעת המים של התשובה היא גילוי שתי הדרגות, "תשובה עילאה" ו"תשובה תתאה"^{יד}. תשובה עילאה-עליונה היא שיבה אל ה' מתוך תענוג של קרבת ה', ועד להתאחדות עם ה'. תשובה תתאה-תחתונה היא שיבה אל ה' מתוך תחושת הריחוק ממנו, מתוך מרירות

י כמבואר באריכות בספר איחוד התורה והמדע.

יא עירובין יג, ב.

יב איכה רבה פתיחתא ב.

יג תהלים סב, יב.

יד כמבואר בתניא אגרת התשובה פ"ד ואילך.

טו יומא פו, א ועוד.

טז ראה תניא פמ"ח.

וכן בנוגע לשני הממדים בתשובה: התכלית היא איחוד תשובה עילאה ותשובה תתאה, וכמו שפירש הרב המגיד ממעזריטש נ"ע "שובה ישראל עד הוי' אלהיך [כי כשלת בעונך]"², שהתשובה צריכה להיות עד שהוי' יהיה אלהיך – הוי' רומז לתשובה עילאה (מתוך אור ותענוג אין סוף על קירובו להשי"ת) ו"אלהיך" רומז לתשובה תתאה (מתוך מרירות על ריחוקו מהשי"ת, היינו על מה ש"כשלת בעונך").

ובנוגע לתורה, מבואר שה"תורה חדשה"^{3א} של מלך המשיח היא "תורה אחת" בעצם, תורה שבה מתיחדים שני ממדי התורה, הנגלה והנסתר, כאחד ממש. כל הלכה תילמד על פי סוד וכל סוד ישתקף בהלכה למעשה ובמעשה בפועל. מבואר^{3ב} שלימוד ההלכה שייך בעיקר לימי החול, בהם אומרים "הריעו להוי' כל הארץ" ("מזמור לתודה" שנאמר רק בימי חול)^{3ג} ר"ת **הלכה**, וליום השבת שייך בעיקר לימוד **הקבלה** ר"ת "השתחוה להוי' בהדרת קדש"^{3ד} (שאומרים בשבת) – אך התכלית היא להגיע ל"יום שכולו שבת" שאז ההלכה והקבלה הופכים לדבר אחד.

ובנוגע למחלוקות בתורה: יתגלה השרש האמיתי של כל מחלוקת בתורה, מה ש"אלו ואלו דברי אלהים חיים" ר"ת **אחד**, והוא הגילוי של "דעת עליון" ששם ההפכים אינם הפכים כלל אלא הכל בחינת "אחת דבר אלהים", כמבואר בחסידות.

היא "ויבאו" והתחתונה היא "ביבשה", וארבע הפינות והאמצע עולים 7 ברבוע.

כ הושע יד, ב.

כא ויקרא רבה יג, ג.

כב שער הפסוקים תהלים ק.

כג תהלים ק, א.

כד תהלים כט, ב.

לאחר "ויבקעו המים" – **וַיִּבְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבֶּשֶׁה וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה מִיְּמִינָם וּמִשְׁמָאלָם**. המים בכל העולם התחלקו, אבל ביניהם אין תהום פעורה ללא תכלית, אלא יבשה שבתוכה עוברים בני ישראל, "דרך לעבד גאולים"⁴. השביל הזה, בו עוברים בני ישראל, הוא הכח לאחד את שני הממדים-הבקעים של המים, כל מים שבעולם. יותר מזה: זהו הכח של נשמות ישראל, ללכת באמצע ולחבר את שני הממדים.

ביחס לסובב וממלא, שני הממדים ב'מי האלוקות': ההליכה באמצע היא הגילוי ש"ה' הוא הכל והכל הוא ה'"⁵ (ה' הוא הכל באור הסובב, והכל הוא ה' מצד הממלא). והרמז: **"ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה"** עולה 1430, **הכל פעמים הוי'**, או **הים פעמים הוי'** – ה' הוא הכל והכל הוא ה' כמו שנגלה בים סוף⁶.

יז ישעיה נא, י.

יח מאמר ר' אייזיק מהאמיל, נדפס בספר לב לדעת מאמר "וצדיק יסוד עולם" ביאור א.

יט "ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה" כתוב פעמיים: בציווי ה' למשה, "ואתה הרם את מטך... ויבאו בני ישראל וגו'", ובמעשה "ויבאו בני ישראל וגו'". באופן דומה, כתוב פעמיים "ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים", לפני השירה ובסיומה (כאשר ההבדל בין "בתוך הים ביבשה" ובין "ביבשה בתוך הים" מוסבר לפי הפשט בכך שכאשר כתוב "ויבאו" צריך להקדים שבאו בתוך הים אבל הלכו שם ביבשה, וכאשר כתוב היכן הלכו צריך להקדים ביבשה אלא שיבשה זו היתה בתוך הים). והנה, **ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים = 1472, מב יותר מויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה – מב הוא ג"פ יד**, סוד שלש ידות (כנ"ל הערה ב).

סך הכל "בתוך הים ביבשה" מופיע בתורה ארבע פעמים, פעמיים "בתוך הים ביבשה" ופעמיים "ביבשה בתוך הים". בנוסף, נאמר בנחמיה "ויעברו בתוך הים ביבשה" (נחמיה ט, יא, כמו שאומרים בכל יום לפני שירת הים) **ויעברו בתוך הים ביבשה = 1096 = אשה משכלת = 8 פעמים קבלה = אש** במספר קדמי. כל חמש הלשונות יחד עולות 6900 = **כ** פעמים **משה**. כלומר, ממוצע כל לשון הוא 1380, ⁷ פעמים **מנחם, ד** פעמים **משה** (משה פנים ואחור).

בביטוי "ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה" יש 25 אותיות, כאשר התבה הראשונה **ויבאו** עולה 25, 5 ברבוע, ויש בה 5 אותיות. אם כותבים את הביטוי בצורת ריבוע, השרה העליונה

המהפכה השלישית

האשה המהפכנית

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית

נאמר "דְּבָרֵי לְמוֹאֵל מֶלֶךְ מִשָּׂא אֲשֶׁר יִסְרְתוּ אָמוֹ" (כלומר, בת שבע יסרה את שלמה המלך בנה).¹

אדרבה, לאשה-האם יש תפקיד עיקרי בחינוך והנהגת הבית, "חכמות נשים בנתה ביתה".² כדברי רבינו בחיי³ "שהאשה הטובה היא סבה לתורה, שהיא יכולה להמשיך את בנה לבית המדרש לפי שהיא מצויה בבית, והיא מרחמת עליו בכמה מיני געגועין כדי להמשיך אותו אחר למוד התורה מנעוריו". והשל"ה כתב⁴ "הנשים מצוות על תוכחת בניהם כמו האב, ויותר מהם, מטעם שהם פנויות ומצויות יותר בבית".

וב'לוח היום יום'⁵ "כל הקדוש בעם אלוקי

למדנו שנשים פטורות ממצות תלמוד תורה, הן ללמוד והן ללמד, כדברי הרמב"ם בתחילת הלכות תלמוד תורה "נשים ועבדים וקטנים פטורים מתלמוד תורה אבל קטן אביו חייב ללמדו תורה [כלומר, חייב ללמד את בנו ולא את בתו]... ואין האשה חייבת ללמד את בנה, שכל החייב ללמוד חייב ללמד", ודברי הרמ"א "אשה אינה חייבת ללמד את בנה תורה, ומ"מ אם עוזרת לבנה או לבעלה שיעסקו בתורה, חולקת שכר בהדייה".⁶

אמנם כתב בספר החינוך⁷ "מכל מקום ראוי לכל אשה להשתדל שלא יהו בניה עמי הארץ, אף על פי שאינה מצווה מדין התורה". ובכלל, עניין החינוך, לגדל את הבנים והבנות בדרכי ה', מסור לאם לפחות כמו לאב: כך נאמר על בן סורר ומורה "איננו שומע בקול אביו ובקול אמו".⁸ ובספר משלי "שִׁמְעֵ עֲבָדִי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ"⁹ (ופירש הראב"ע "כי האשה חכמה מורה הדרך הישרה לבנה כבת שבע"), "נִצֹּר בְּנִי מִצֹּת אָבִיךָ וְאֵל תִּטֵּשׁ תּוֹרַת אִמְךָ"¹⁰. ובסוף הספר, בפתיחה ל"אשת חיל"

נערך ע"י יוסף פלאי. מאמר שלישי בסדרה.

א שו"ע יורה דעה רמז, ו. ובספר יפה ללב ח"ג כתב על דברי הרמ"א "היינו בתורת חיוב, אמנם אם היה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה ללמד מרצונה רשאית ותהי משכורתה שלמה". וראה ציצ' אליעזר ח"ט סי' ג.

ב מצוה תט.

ג דברים כא, יח.

ד משלי א, ח.

ה משלי ו, כ. וראה פירוש המלבי"ם שהמצוה היא על ידי הכרח ואילו התורה "נפש האדם תמשך אחריה בטבע". הערך הממוצע של שני הפסוקים **שמע בני מוסר אבין ואל תטש**

תורת אמן, נצר בני מצות אבין ואל תטש תורת אמן הוא בן בריבוע!

ו ראה סנהדרין ע, ב "מלמד שכפאתו אמו על העמוד". ובפירוש רש"י עה"פ "כשהתחתן עם בת פרעה ביום חנוכת בית המקדש והכניסה לו כמה מיני כלי זמר ונעור כל הלילה וישן למחרת עד ארבע שעות... ונכנסה אמו והוכיחה על המעשה הזה". ובראב"ע "שיסרתו אמו בת שבע אחר מות אביו ללמדו חכמה להתרחק מן הנשים ומן היין כי הם סבת הרשע והפשע ובעבור חכמתם שכחם שבה האשה החכמה ע"ד אלף ביתא להיות לזכרון".

ז וברושלמי חלה פ"א ה"א "אילין נשייא דאמרין לא ניעול בנין לכנישתא... לא עבדין טבאות" (וראה עלי תמר שם). וכן הביאו הפוסקים מ'מסכת חבוט הקבר', מובא בראשית חכמה שער היראה פ"ב, שיש מלאך חבלה ש"מכה את אביו ואת אמו ואומר להם מפני מה לא הדרכם את בניכם ללמוד תורה ומעשים טובים כדי שיעשה מצות ומעשים טובים ויפריש ממעשים רעים".

ח משלי יד, א.

ט שמות יט, ג.

י שער האותיות, דרך ארץ.

יא כ"ו אדר שני.

יותר מבשלוחו").

אכן, גם לדעת המגן אברהם, ברור שבפועל האשה דואגת, וצריכה לדאוג, לחינוך הילדים לתורה ומצוות. והדבר מבואר היטב בדברי הרבי לפי היסוד שבחינוך יש שני גדרים: א. חיוב כללי על האדם לדאוג שבניו ילכו בדרך התורה והמצוות. ב. חיוב מיוחד של חכמים לדאוג שקטן יקיים מצוות כמו עשיית הגדול¹⁷¹. והחיוב הכללי שייך גם על האמא כלפי ילדיה, ואדרבה יש לה יתרון בזה כנ"ל.

והמקור ל"חיוב הכללי" נמצא כבר בדברי ה' על אברהם אבינו "כִּי יִדְעָתִי לְמַעַן אֶשֶׁר יֵצֵא אֶת בְּנָיו וְאֶת בִּיתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דֶּרֶךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט"¹⁷², כמו שמבאר המשך חכמה "ומקור מצות חינוך במצות עשה מקורו בזה הפסוק מאברהם אבינו שצוה את בניו בקטנם על המצוות". אמנם החנוך הזה אינו בגדר מצוה (דאורייתא או דרבנן) "כי אם חיוב המוכרח ע"פ שכל, מצד ישובו של עולם"¹⁷³.

מוסר האב ותורת האם

הוזכר שהאם מחנכת את בנה ברכות וברחמים ובדרך קירוב, יחסית לחנוך ה'קשוח' והמרוחק יחסית של האב, וכמו שנאמר בענין כבוד הורים ומוראם "גלוי לפניו שהבן ירא

אברהם ויסוד בית ישראל בהעמדת דור ישרים וחנוכם, בכשרות האוכל ואצילות טוהר קדושת השבת, מסר ונתן ה' הנכבד והנורא על ידי נשי ישראל לשומרם ולעבדם. האשה אשר תמלא חובתה ותעודתה בחיי המשפחה, בהנהגת הבית ובחנוך על פי התורה, עליה הכתוב אומר 'חכמות נשים בנתה ביתה'¹⁷⁴. ועוד מבאר הרבי "יש יתרון בחינוך (ותוכחה) דנשים לגבי אנשים, כיון שמצד טבע הנשים נעשית פעולתן בחינוך בלשון רכה, ומתוך רגש של קירוב אהבה וחיבה... ורואים במוחש (ובפרט בדורות האחרונים) שדוקא בדרך של קירוב ואהבה (חנוך לנער על פי דרכו) גדולה יותר הצלחת החינוך"¹⁷⁵.

השוואה לדין חינוך

אמנם לגבי "דין חינוך", דהיינו מה שחייבו חכמים להרגיל את הקטנים בקיום מצוות¹⁷⁶, נחלקו הפוסקים האם האם חייבת בזה כלפי ילדיה. המחלוקת מתחילה בדברי הראשונים וממשיכה בגדולי האחרונים: לדעת המגן אברהם וסיעתו האם אינה חייבת בחינוך¹⁷⁷, ולדעת האליה רבה וסיעתו האם חייבת בחינוך¹⁷⁸. ובדעת האליה רבה נראה בפשטות שהאם צריכה לדאוג שבנה ילמד תורה, כמו שמוטל עליה לחנכו בשאר המצוות, ומה שפטורה מללמד את בנה הכוונה שאינה צריכה ללמדו בעצמה (ואע"פ שגם האב יכול לצאת ידי חובה במה שדואג שהמלמד ילמד את בנו, מכל מקום באב יש לומר "מצוה בו

טז לקו"ש חל"ה, פרשת וירא שיחה א, על פי רבינו מנחם: "דישנו חיוב כללי... לחנך בניו שילכו בדרך התורה והמצוות... ונוסף על זה חייבו חכמים שהקטן יעשה כל מצוה ומצוה כמשפטה ובכל פרייה כעשיית הגדול", עיי"ש. וראה עוד: שערי הלכה ומנהג יו"ד ח"ג עמ' ריז. מאמרו של הרב דייכובסקי בקובץ תורה שבעל פה מ.

יז בראשית יח, יט.

יח התועודות חג השבועות תשמ"ז: "חינוך — אינו חיוב ומצוה מן התורה (אלא מדרבנן), ואעפ"כ, מובן וגם פשוט (גם) לולי החיוב שחייבו חכמים לחנך בניו ובנותיו) שכל אדם יחנך את בניו ובנותיו בדרך הטוב והישר, ובלשון הכתוב — לפני מתן תורה — יצוה את בניו ואת ביתו אחריו לעשות צדקה ומשפט, אלא, שחינוך זה אינו בגדר של מצוה, כי אם, חיוב המוכרח ע"פ שכל, מצד ישובו של עולם (דלא גרע מהחיוב האנושי לזון את בניו כ"עוף השמים")", עיין שם.

יב התועודות תש"נ ח"ג עמ' 171. וראה לקו"ש ח"א עמ' 255.

יג רש"י סוכה ב, ב' שהזקיקו להרגיל את הקטן למצוה שהוא ראוי לה, כדי שיהא מחונך ורגיל למצוות. ובכל זה ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך חנוך, וש"נ.

יד מגן אברהם סי' שמג סק"א. שו"ע אדה"ז שם ס"ד.

טו אליה רבה תר"ם סק"ד. וכן דעת האורח מישור, מובא במחצית השקל על המג"א הנ"ל. והמשנה ברורה הביא את שתי הדעות.

וכן בענין "בן סורר ומורה" פירש הנצי"ב "דהאב דרך ללמד לבנו תורת ה' שנקרא מוסר, והאם מלמדת דרך ארץ ומנהג טוב ונקרא תורת אם, מעתה הבן אשר איננו שומע למוסר אב נקרא סורר [הוא סר מוטוב במקום להיות סור מרע] ואשר אינו שומע לתורת אם נקרא מורה [מורה-מורד ומורה לעצמו היתרים שלא על פי תורת אמת]."

ובפסוק "נצר בני מצות אביך ואל תטש תורת אמך" פירש הגר"א ש"מצות אביך" מצד החכמה (אבא) ו"תורת אמך" מצד הבינה (אמא), וכן "מצות אביך" הוא אור מקיף (כנ"ל) שהיחס של האב הוא בדרך ריחוק) ו"תורת אמך" הוא אור פנימי (כחיס האם בדרך קירוב). דהיינו, על ידי המצוה שורה אור מקיף על הגוף, מצד החכמה, ואילו בלימוד תורה יש אור פנימי ("תורה אור") בנפש מצד בינה. הדבר מתאים להקבלה הנ"ל למצוות עשה ולא תעשה^{כז}: מצוות עשה הן המשכת אור פנימי, "תורת אמך", ומצוות לא תעשה הן המשכות של האור המקיף, "מצות/מוסר אביך".

כא ולא כפירוש הגר"א עצמו בהערה הקודמת.

את אביו יותר מאמו... הבן מכבד את אמו יותר מאביו מפני שמשדלתו בדברים"^ט. וכן "שמע בני מוסר אביך ואל תטש תורת אמך" – האב מייסר את בנו והאם מדריכה אותו בדרך התורה. ובהתאמה ל"סור מרע ועשה טוב": "מוסר אביך" הוא להיות "סור מרע", ו"תורת אמך" הוא להיות ועשה טוב, "אין טוב אלא תורה", תורה לשון הוראה בדרך קירוב כטבע האם. אם כן, מתאים שהאם תחנך את בנה לקיום מצוות עשה, תורת אמך "עשה טוב", והאב יזהיר אותו ממצוות לא תעשה^כ.

[בפנימיות, ידוע שמצוות עשה כנגד הזכר (כמו שבהלכה האיש מחויב ביותר מצוות עשה, גם שהזמן גרמה) ומצוות לא-תעשה כנגד הנקבה, כמו "זכור [לזכר] ושמור [לנוקבא]". לפי זה יש כאן השפעה הפוכה, האמא היא "אשה מזרעת תחילה יולדת זכר [מצוות עשה]" והאבא הוא "איש מזריע תחילה יולדת נקבה [לא תעשה]", ודוק].

יט רש"י ויקרא יט, ג.

כ אמנם הגר"א פירש ש"מוסר אביך" היינו מצוות עשה ו"תורת אמך" לא תעשה, אך יותר פשוט לפרש הפוך כמבואר כאן.

המשך מעמ' 25

ומאפשרת להרחיב פה ולמלאו שירה לה', כלשון הפיוט "דרור יקרא" – "ונרחיב פה ונמלאנה לשוננו לך רנה" (וכמאמר רבי חיים מטשרנוביץ' שלו יכול היה רק שר מכניסת השבת ועד צאתה).

האמונה רואים את פנימיות הדברים ("ויאמינו [בתוכיות ופנימיות] דבריו") והדבור הופך לשירה (כמסופר שכל דברי אדמו"ר הזקן היו בנעימה-שירה, מכח ההתבוננות החב"דית בפנימיות כל דבר). האמונה מתגלה בשבת

הסיפור החסידי

ר' נחמיה מדבורבנה

ר' נחמיה הלוי בירך-גינזבורג מדבורבנה נולד בט"ו בשבט התקמ"ח, לאביו ר' אברהם בירך חסיד האדמו"ר הזקן. היה מחסידי האדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי והצמח צדק. בזוג שני נשא את נכדתו של אדה"ז, גיטא רחל. נודע כלמדן עצום בנגלה ולמד בחברותא עם הצ"צ. תשובותיו נדפסו בספרו 'דברי נחמיה' כמו כן כתב הגהות ואף כמה סימני השלמה לשו"ע אדה"ז. נפטר בט"ו בשבט התרי"ב, ביום הולדתו השישים וארבע.

הבן ללחצו של הרבי הצמח צדק והדפיס את שו"ת "דברי נחמיה".

כדרכנו, נקשור בין ר' נחמיה אוהב המלאכה ל'נחמיה' קדום יותר – נחמיה בן חכליה, ממנהיגי שיבת ציון בימי הבית השני. בעוד רעהו, עזרא הסופר, היה איש רוח וספר, נחמיה הינו איש מעשה מובהק. עם הגעתו לירושלים הוא דואג לבניין החומה, ומתמודד עם התנכלויות הגוים שהתישבו באזור בזמן גלות בבל. למרות שמו המנחם, יש במעשי נחמיה הראשון משהו קשה ותכליתי. אולי בגלל תכונותיו אלו, מזוהה עזרא בכתבי האר"י עם משה רבינו, נותן התורה, ונחמיה עם המשיח, מתקן העולם.

לאחר פטירת האדמו"ר האמצעי, לא רצה ר' נחמיה לקבל עליו את מרות חברו הצמח צדק, עד שכעבור זמן מה חלם שאדמו"ר הזקן בא אליו ושאל אותו, 'נחמיה, למה אין לך רבי?'. כששאל: 'את מי אקח לרבי?'. השיב האדמו"ר הזקן: 'מנחם ינחמנו בהוה ובעתיד'. הוא הבין שהכוונה לצמח צדק, ששמו מנחם. קם בבוקר, רתם את העגלה ונסע לליובאוויטש, ומאז נעשה חסיד ב בטול גמור.

המשפט שאמר האדמו"ר הזקן בחלום התפרסם בחב"ד, בפרט לאחר שהרבי הנוכחי (הנקרא על שם הצמח צדק) קיבל את הנשיאות. מנחם ינחמנו "בהוה" – הוא הצמח צדק, "ובעתיד" – הוא הרבי. אך אף כי לבסוף קיבל נחמיה את רבי מנחם מענדל כרבו, ניכר כי

כשהתחתן הצמח צדק, בגיל ארבע עשרה, קבל לנדוניא סכום של 300 רובל כדי להתחיל לבנות את חייו. מה עושים עם הכסף? היה לו חבר בן 15, ר' נחמיה, שגם לו יש כסף להשקיע. שניהם רצו לקיים את הוראת הרמב"ם לא להתפרנס מלימוד תורה, והחליטו להקים מפעל לייצור חותמות שעווה. תוך כדי עבודת שני האברכים במפעל, עסקו תמיד בתורה. פעם אחת היו שקועים בסוגיא ולא הבחינו שדוד השעווה רותח ועולה על גדותיו. שריפה פרצה וכל המפעל נשרף. בכך נגמר פרק זה של מפעל החותמות וכל הכסף ירד לטמיון. אחר כך הקים ר' נחמיה מפעל טליתות ממנו התפרנס בכבוד כל חייו.

הרושם הראשוני מן הסיפור הוא ששני הידידים הם רחפנים חסרי תקנה... כך באמת ראוי שיהיה גדול בתורה, המקיים "באהבתה תשגה תמיד". למרות זאת, ניתן לראות באופיו של ר' נחמיה קו מעשי מאוד: ראשית הוא פוסק, 'בעל נגלה'. שנית, בעוד ידידו נעשה לרבי והתפרנס מן הסתם מכספי חסידיו, ר' נחמיה לא ויתר על השאיפה להינות מיגיע כפיו ומצא לו עסק קדוש ומכניס כאחד. הוא אף אהב להזהות עם מלאכתו ולא עם רבנותו, ומספרים שהוסיף פעם מספר שורות בסוף תשובה הלכתית שכתב רב אחר וחתם: "נחמיה החרושתן". ר' נחמיה אף אסר על בנו להדפיס את חידושי, אלא שלאחר שנים נכנע

דעות התנאים, רבי עקיבא מדגיש את גדולת משה ורבי נחמיה את מעלת ישראל.

ניתן לראות זאת כשוני בדעות, אולם בעומק ציר הסברות הוא ציר היסטורי – ציר צמיחתו של עם ישראל להשתוות למשה, ועמלו של משה לרדת מן ההר אל העם. משה רבינו בא אל עם ישראל בראשית התהוותו ונשא אותו על כפיו, וגלגלו האחרון, המשיח, ינהיג עם עתיק ובשל, בו "כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם". רבי עקיבא מזוהה בעיקר עם משה רבינו, ותלמידו רבי נחמיה שואף לראות כבר במשה את הנהגתו של המשיח. כך ר' נחמיה שלנו קיבל עליו רבי, אך חש את השוויון העתידי בין משה וישראל. הקשר של ר' נחמיה מדוברובנה למשיח, ולשני ה'נחמיה' המשיחיים שהזכרנו, בולט בסיפור פטירתו המיוחדת:

כל הלילה של יום הולדתו השישים וארבע, ישב ר' נחמיה כדרכו, בריא ושלם, וכתב תשובות. הוא היה משיב תשובות וכנראה רוב הלילות ישב וכתב. בבקר קם כרגיל והלך לבית הכנסת, שמע "ברכו" ו"קדושה" וקדישים, ואחר כך התפלל באריכות כדרכו. כשגמר להתפלל הסתלק פתאום.

גם הפתאומיות, כמו המעשיות, היא תכונה משיחית מובהקת: "פתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים". כבתנועת מטוטלת, הסתלקות פתאומית כשל ר' נחמיה מורידה אור חדש לעולם, באותה הפתאומיות. זו התנועה של "רצוא ושוב" הנעה חליפות בין הרצון להסתלק מן העולם ולתת משקל לה' בלבד, ובין ההבנה כי העולם הוא חלק מהאמת האלוקית. זוהי גם התנועה בין משה רבינו לישראל, בין רבי עקיבא לרבי נחמיה. בזכות ר' נחמיה שהסתלק פתאום, יגיח פתאום אורו של משיח.

היחס הראשוני ביניהם הוא של ידידות פשוטה ושוויונית. לאור זאת, מעניין להתבונן בדברי 'נחמיה' שלישי, התנא רבי נחמיה, במחלוקתו על רבו, רבי עקיבא. הפסוק הפותח את שירת הים, "אז ישיר משה ובני ישראל..." ויאמרו לאמר", מתפרש בגמרא כמתאר את תפקידי משה והעם בזמן השירה. רבי עקיבא הסביר כי על הים שר משה רבינו לבדו ברוח הקודש, וכל העם ענו לאחר כל פסוק "אשירה לה": "כגדול המקריא את ההלל". [בקריאת ההלל בזמנם, קרא שליח הציבור לבדו והציבור ענה אחריו "הללויה"]. רבי אלעזר סובר כי בשירת הים שר משה רבינו, והעם חזרו על שירתו פסוק בפסוק: "כקטן המקריא את ההלל". קטן, שאינו יכול לשמש כשליח הציבור, יכול על כל פנים לקרוא את ההלל בפניהם כשהם חוזרים אחריו. רבי נחמיה לעומתם, מייחס את ההשראה האלוקית של השירה לכל ישראל: "כסופר הפורס על שמע". כשם שבתפילה היומיומית מתפללים כל הציבור כאחד והחזן רק פותח בתפילה, כך בשירת הים פתח משה רבינו, וכל ישראל הצטרפו מעצמם. שלוש הדעות הללו מסמנות קו ברור של צמצום הפער בין משה רבינו ועם ישראל, כאשר בקצהו עומדת דעת רבי נחמיה. על מחלוקת זו מביא הרבי מליובאוויטש את אמרת הגמרא: "משה שקול כנגד כל ישראל". אולם בהמשך הגמרא שם ישנו ביטוי מקביל – "כל ישראל שקולים כמשה"! מהו בעצם ההבדל בין הביטויים? ההבדל אינו נעוץ במשמעות אלא במיקוד. כאשר מספרים על גדולת משה רבינו, השקול לשישים ריבוא, הרושם המתקבל הוא של חוסר חשיבות של ישראל בפניו. אולם אם גם הם שקולים כמותו, מתגלה עוצמתם של בני ישראל, המשקפים יחד את גילוי השכינה ממש כשם שעושה זאת אדון הנביאים. אם כן, בציר עליו ממוקמות

מענות ותשובות

החלק המיוחד של האשה בתורה

רציתי לשאול לגבי המאמר על המהפכה השלישית בגליון פרשת בא: נסיון החיים שלי הוא בתור חוזרת בתשובה. בעברי היה לי רקע בהעמקה בלימודי חול בנושאים שונים. היום אני מתעמקת בלימודי קודש. קשה לי להבין מדוע בבתי ספר של הבנות בציבור הדתי החרדי וכן בחב"ד יש דגש כל כך חזק על לימודי חול. הרב כתב בעלון שבגמרא כתוב שמותר ללמד את ביתו יוונית, איך זה מסתדר עם העניין שבתניא פרק ח' כתוב שלימוד חכמות האומות מטמא את הנפש? מדוע בתור אשה אני מרגישה צורך נפשי חזק מאד ללמוד תורה, אם אשה אינה מצווה על הלימוד בקביעות? אני מרגישה צורך יומיומי בלימוד ואם אני מרפה מזה אני מרגישה ירידה ביראת שמים? אם כך מרגישות עוד נשים בדורנו, מדוע לא מעודדים מאד נשים ללמוד? מדוע זה צריך להיות רק מתוך בחירה ורצון, הרי חבל שלא יתחזקו עוד נשים ביראת שמים!

מענה:

ראשית, את צודקת לגמרי! זה בדיוק מה שאנו מסבירים במהפכה השלישית, שבימינו הנשים צריכות ללמוד הרבה תורה, ולא יתכן שלימוד התורה שלהן יהיה במדרגה פחותה מלימודי החול ("לא תהא כהנת כפונדקית"). הדבר יוסבר בהרחבה בהמשך המאמר בע"ה (ולא הודגש מספיק בחלקים שהתפרסמו). שנית, גם הנשים חייבות בלימוד הלכה בכל

מה ששייך להן (וזה הרבה מאד) ובלמוד המביא לאהבת ה' ויראתו וכל 'חובות הלבבות' (לימוד חסידות באופן המתאים). מה שכתבנו שנשים תלמדנה מתוך בחירה ורצון ולא מתוך מחויבות – זה נוגע לחלקי התורה שאינן חייבות ללמוד (שלא כמו חובת תלמוד תורה של הגברים המקיפה בעקרון את כל התורה).

בדברי הירושלמי שמותר ללמד לבנות חכמה יוונית (ראה אנצ"ת ערך חכמה יוונית בגדרי האסור והמותר), יש לומר שדווקא לאשה יש כשרון לחבר באופן מתוקן בין התורה לחכמות העולם, ובכך המהפכה השלישית מגשרת לקראת המהפכה הרביעית של לימוד התורה לאומות העולם. בפנימיות, האשה היא סוד התרגום, בחינת האחור של לשון הקדש (תרגום עולה תרדמה כנודע, האשה נלקחה מהאדם בתרדמה) – כדי להגיע לאומות יש 'לתרגם' להם את התורה, לפרש אותה בשפה המדוברת. בכלל, האשה היא סוד הדבור (ספירת המלכות) וממילא גם סוד ההנהגה (דפ"ר היינו מנהיג, "בדבר מלך שלטון").

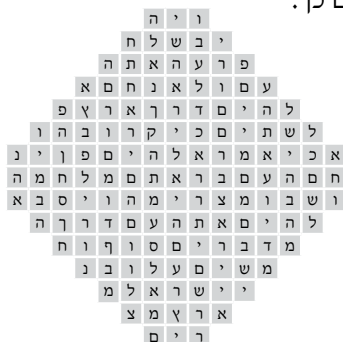
במה שחכמה יוונית תכשיט לאשה יש רמז מובהק להפיכת יון לני (בשמונה לשונות הי"פ, נוי הוא כנגד הנצח, כמבואר בספר הנרות הללו, והוא ראשית בניין הנוקבא-האשה). יש נוי-יפי מיוחד המתגלה דווקא על ידי 'תרגום' התורה ל'שפת העולם' – כמו שבתרגום יש גילוי רזי תורה שאינם נמצאים בגילוי בתורה עצמה.

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

(החוזר לקדמותו ממש) הכל נכלל במיקום בני ישראל (ובסוד ע"ב דמ"ה באר"י, שם הוי' ומילוי מה) והרמז בזה ש-71 שווה "וְחִי בָהֶם". והנה, חוץ משתי התבות "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", ערך שני הפסוקים יחד שווה 7935 או 23 פעמים **מִשָּׁה** (היינו, **הָעַם הָעַם הָעַם** ששווה **מִשָּׁה**, ועוד 22 פעמים **מִשָּׁה**) וכן 15 פעמים **תַּעֲנוּג** (23²) וכו'. המכפלה ב**תַּעֲנוּג** רומזת להמתקת ה"וֹיָהִי" (לשון וי, לשון צער, ראו אור החיים) של תחלת הפרשה. נמצא שערכם המלא של שני הפסוקים הראשונים כולל **מִשָּׁה** (פעמים 23) ו-**בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** (פעם אחת).

רק **מִשָּׁה יִשְׂרָאֵל** שווה 886 או ג מילויי א-להים (הרומזים ל"משה איש הא-להים" ול"אני אמרתי א-להים אתם"). והם כנגד ג פעמים העם שכנגד ג פעמים אלהים בשני הפסוקים (סוד חב"ד דקטנות כמבואר באר"י) והם מסמלים את העלאת העם לאלהים. והנה, ג פעמים **הָעַם-א-לֵהִים** שווה **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** בשני הפסוקים יחד 141 אותיות והוא 9 בהשראה (9² ועוד 8²) ללא 4 הפנות וניתן לציירם כך:

סכום 3 האותיות ב-4 הפנות (ויה אחו רים **נהא**) ועוד א שבאמצע שווה 343 או 7³!

"וְיִהְיֶה בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְלֹא נָחָם אֶל־הֵימָּן אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲרָץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֶל־הֵימָּן וְכִי יָנַחֵם הָעָם בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרִימָה. וַיֹּסֶב אֶל־הֵימָּן אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יָם סוּף וַחֲמָשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" (שמות יג, יז-יח).

בספרו "מִחְשׁוֹף הַלְבָן" (בריש פרשתנו) כתב רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל שיש ג פעמים הָעַם ורק אחר כך הם נקראים "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". והסביר שהסיבה לכך היא שנשמות ישראל באותו דור, דור דעה של משה רבינו, היו נשמות מגולגלות מ-ג הדורות: המבול, הפלגה ואנשי סדום (כמבואר בשער הפסוקים לפרשת שמות) ואחר כך התגלגלו בנשמות ישראל שבמצרים ועלו מהקליפות להכלל בקדושת ישראל, הכל בכוחו ובזכותו של משה רבינו, הכולל ושקול כנגד כולם. והנה, כותב האביר יעקב, ג פעמים הָעַם שווה **מִשָּׁה**.

בזהר (ח"ב מה, ב), "רבי יהודה אמר: ...קרי לון 'העם' אלא בגין ההוא ערב רב". וכך גם ביאר באור החיים. וידוע כי **עֶרֶב רַב** שווה **דָּעַת**, כנגד דעת משה. והנה, כשנצרף את שלשת ההופעות של הָעַם ששווים **מִשָּׁה** אל **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** יעלה הכל **דָּעַת דָּעַת**, רמז לדעת עליון ודעת תחתון. נמצא שהערב רב מושרש בדעת משה דווקא ולכן הוא קבל אותם והוא חוזר בכל דור ודור לתקנם, להעלותם עד לדעת עליון שלו! מיקומי ג ההופעות של הָעַם הם בתבות 5, 20 ו-28 מתחלת הפרשה וסכומם עולה 53. **בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** הם התבות ה-35 וה-36 וסכומם 71. ביחד 53 ועוד 71 שווה 124.

ומהסוף להתחלה של שני הפסוקים, המיקומים הם: 3, 4, 11, 19, ו-34 והכל עולה 71. נמצא שבאור חוזר עריכה: הרב משה גנוט

לאכול אמונה עם בטחון

שְׁאֵנִי מִתְכַּנֵּן לַעֲשׂוֹת, שְׂפָדִי לְהַצְלִיחַ בָּהּ
עָלִי לְסִמּוֹן עַל דְּבָרָיו שֶׁל הַחֲבֵר, הִלְכָה
לְמַעֲשֶׂה. לְמִשָּׁל: אֲצַלְנוּ בִּפְתָה עֹנֶת
ה'קִלְפִים' בַּעֲצוּמָה וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהִסְתַּח
בָּהֶם בֵּין הַיְלָדִים עוֹמֵד בְּשֵׂאֵי הַפְּרִיחָה.
קִלְף נָדִיר שֶׁהוּא חֲמִשָּׁה קִלְפִים רְגִילִים,
וְאֵלּוּ מְחִירוֹ שֶׁל קִלְף 'נָדִיר עוֹנָה' עוֹמֵד
עַל עֲשָׂרָה. נִגִּית שְׂדוּדִי מְצִיעַ לִי לְהַחֲלִפָה
קִלְף נָדִיר מִהֶסוּג הִיקָר שְׂחָסֵר לִי וְאֵלּוּ
בְּיָדִי רַק שְׁבַעֲהָ קִלְפִים. מָה אַעֲשֶׂה?
אֲבָדֵק עִם יוֹסִי, אוֹלֵי יִסְכִּים לָתֵת לִי
שְׁלֹשָׁה. יוֹסִי הוּא חֲבֵרִי הַטּוֹב. הוּא בּוֹדֵק
בְּכִיסָיו וְלֹא מוֹצֵא. "זֶה בִּסְדֵּר, יֵשׁ לִי
בְּבֵיתִי, אָבִיא לָךְ מִחֵר". אֲנִי חוֹזֵר אֶל דּוּדִי
עִם שְׁבַעֲת הַקִּלְפִים שְׂפָדִי וְעִם הַהִבְטָחָה
לְהָבִיא מִחֵר אֶת הַשְּׁלֹשָׁה מִיּוֹסִי. דּוּדִי
מִסְכֵּם וְהַעֲסָקָה מִתְבַּצֵּעַת.

מָה הִיא פֶּה? דּוּדִי מֵאֲמִין לִי שֶׁאָבִיא
מִחֵר, אָבִל אֲנִי בְּיוֹסִי – בּוֹטָח. אֲנִי לֹא
רַק מֵאֲמִין שֶׁיֵּשׁ לוֹ, אֲנִי לוֹקֵחַ עַל עֲצָמִי
הַתְּחִיבוֹת עַל סִמּוֹן הַהִבְטָחָה שֶׁלּוֹ. זֶה
נִקְרָא שֶׁיֵּשׁ לִי בּוֹ בִּטְחוֹן.

דְּבַר יוֹסִי בְּיוֹמָיו

נִסְיוֹן הַפֶּן שֶׁמְבִיא עֲלֵינוּ ה' יִתְבָּרַךְ
נוֹעֵד לְהַעֲלוֹת אוֹתָנוּ מִכְּפָתָה א, כְּפָתָה

בְּזִכּוֹת מָה נִגְאָלוּ אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם?
בְּזִכּוֹת הָאֱמוּנָה. בְּתוֹךְ כָּל הַסִּבָּל וְקִשֵּׁי
הַשְּׁעָבּוּד הֵם לֹא שִׁכְחוּ אֶת ה' וְאֶת
הַהִבְטָחָה שֶׁלּוֹ לְגַאֵל אוֹתָם מִשָּׁם. וּבְאֵמֶת,
בְּרָגַע שְׂמִינָה מִגִּיעַ אֲלֵיהֶם וּבְפִיו בְּשׁוֹרֶת
הַגָּאֵלָה "פִּקֹּד יִפְקֹד" הֵם 'נִדְלָקִים' מִיָּד
– "וַיֵּאֱמֶן הָעָם".

בַּפְּרָשָׁה שֶׁלָּנוּ, לְאַחַר שְׂפָכֵר זְכִינוּ
לְצִאת מִמִּצְרַיִם, אֲנִי עוֹלִים כְּפָתָה! מֵאֱמוּנָה
בָּה' אֲנִי עוֹלִים לְבִטְחוֹן בּוֹ!
מָה הַהִבְדֵּל בֵּין אֱמוּנָה לְבִטְחוֹן?

לִסְמֹךְ בְּעֵינַיִם עַל מוֹמָיו

אִם יָבוֹא חֲבֵר וַיֹּאמֶר לִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ
בְּבֵית כְּדוּר חֲדָשׁ שְׂקָבֵל בְּמִתְנָה – אֲנִי
יָכוֹל לְהֵאֱמִין לוֹ וַיְכּוֹל גַּם שְׁלֹא. הַבְּחִירָה
נִתּוּנָה בְּיָדִים שְׁלִי. לַעֲמֵת זֹאת, אִם הוּא
מִחֲזִיק אֶת אוֹתוֹ הַכְּדוּר בְּיָדוֹ – אֵין לִי
כָּל צִרְף לְהֵאֱמִין. הִנֵּה, אֲנִי רוֹאֶה אוֹתוֹ.
מָה אֲנִי לוֹמֵד מִזֶּה? שֶׁאֱמוּנָה שִׁינָת
רַק בָּמָה שְׁלֹא רוֹאִים, בָּמָה שֶׁלֹּמְעָלָה
מִהַשְׁכָּל שְׁלִי. אֲנִי לֹא רוֹאֶה אֶת הַכְּדוּר,
אָבִל אֲנִי מְכִיר טוֹב אֶת הַחֲבֵר, סוֹמֵךְ עַל
הַיִּטֵּר שֶׁלּוֹ וּמֵאֲמִין לְדְבָרָיו.

בִּטְחוֹן הוּא כְּכֹר שֶׁלֵּב יוֹתֵר מִתְקַדֵּם
שֶׁל אֱמוּנָה. הוּא נוֹגֵעַ לַפְּעָלָה מַעֲשִׂית

אֵתִי יָבוֹא הַמְּשִׁיחַ?

עקר הבטחון שלנו קשור עם הגאולה. מי מאתנו לא מאמין בבואת המשיח? כלנו מאמינים, "בכל יום שיבוא!" מאמינים – כן, אבל האם אנו גם בוטחים ובטוחים בכך? שמעו ספור וענו על כך בעצמכם:

זכיתם פעם לגלוי אליהו? לו הייתם זוכים – מה הדבר הראשון שהייתם שואלים אותו? רבי יהושע בן לוי זכה לכך. הוא פגש את אליהו הנביא והשאלה הראשונה שקופצת לו היא: "אימתי קאתי מר?", מתי כבר יבוא המשיח. אליהו הנביא עונה לו: למה לשאל אותי? שאל את המשיח בעצמו, הוא יושב בין המצרעים בשערי העיר רומי. אליהו גם מציד את רבי יהושע בן לוי בסימן לזהו – מבין המצרעים חפש את מי שמחליף את תחבושות הפצעים שלרגליו אחת אחרי השנייה, לא בבת אחת.

רבי יהושע מגיע למקום, מזהה את המשיח ונגש אליו. "אימתי קאתי מר?", הוא חוזר על אותה השאלה. המשיח עונה לו בפשטות: "היום!" רבי יהושע בן לוי מתמלא שמחה עצומה – הנה משיח בא. יורד לו הערב ושום דבר מיחד לא קורה – עולם כמנהגו נוהג... רבי יהושע חוזר באכזבה לאליהו הנביא ומטיח: "המשיח שקר לי. הבטיח שיבוא היום ולא בא." אליהו הנביא שואל: "מה בדיק

האמונה, לכתה ב, כתת הבטחון. עם ישראל יוצא לדור, למדבר שממה, כמעט ללא ציוד ומזון, ולתקופה לא ידועה. ברגע שמסתים האכל שהוצאנו אתנו ממצרים מתחילה בעיה אמיתית – מה אוכלים? אכל הוא לא מצרך שאפשר לוותר עליו.

ואז מוריד ה' מהשמים את המן. המן יורד יום-יום בכמות נכבדה בהחלט, אבל עם ישראל מתבקש למלא תנאי בל יעבר – כל אדם רשאי ללקט ממנו כמות מדיקת שנדרשת לו לאותו היום בלבד, "עמר לגלגלת". אין דבר כזה לאסוף ולאגר במחסנים להמשך. אגב, מי שלא עמד בפתוי נחל אכזבה קטנה – כל המאגר שצבר הבאיש והתקלקל.

ומה יהיה מחר? מה נאכל? כאן מתחיל הנסיון. מי שהיום נתן לה מה שאתה צריך – יתן לה גם מחר. נכון, אתה מאמין שה' טוב, אבל... מי אמר שאני ראוי לקבל את הטוב שלו? או לי לא מגיע לי נס? הרי אני לא כזה צדיק... כאן בא תפקידה של מידת הבטחון: ה' טוב גם בנראה והנגלה אלי! לא רק שה' טוב לכל ושכל מה שהוא עושה הוא לטובה, כפי שתמיד האמנתי. מחר בבקר, בשעה שמונה בדייק, אני עומד לראות את זה בעיניים שלי. אתמול היה נס, היום ראיתי נס וגם מחר הוא שוב יתרחש! איך אומרים? אני כבר לא מאמין בנסים, אני פשוט מתחשב בהם...

הנביא לרבי יהושע את הפסוק הוא מתפנן ל"קולו" של מישוהו אחר – לקולו של משיח עצמו. עלינו להקשיב בקולו. ומה אומר המשיח? מה שמע ממנו רבי יהושע? רק מלה אחת ויחידה: "היום!".

מה הכוונה? משיח עומד ומצפה. מבחינתו – לבוא היום. אלא מה? למה הוא ממתיין? הוא ממתיין לנו. הוא רוצה שנקפץ ונעלה כפה – מאמונה לבטחון! הוא לא מסתפק בהמתנה שלנו לביאת המשיח, אלא מצפה לראות מצדנו פעילות נמרצת להבאתו! המשיח בעצם רוצה להדביק אותנו ב"שגעון" שלו – בטחון גמור שהגאולה צריכה לבוא "היום", כאן ועכשיו!

שנזכר לבטחון פעיל בה' ולביאת המשיח "היום"!

שבת שלום ומברך!

ר'

שאלת? ומה בדיוק ענה לה? "כשתזר רבי יהושע על פרטי השיחה ביניהם הסביר לו אליהו: "כשאמר לה המשיח 'היום' היתה פונתו לנאמר בפסוק 'היום' אם בקלו תשמעו'..."

היום!

אין אתם מבינים את הסברו של אליהו הנביא? כשתשמעתי את הספור הזה בפעם הראשונה הבנתי את התשובה כה: עם ישראל נמצא בגלות בגלל חטאיו. אם רוצים לצאת מן הגלות עלינו לתקן את סבת הגלות – לשמע בקולו של ה' ולחזור בתשובה. ברגע שנשוב בתשובה – נגאל! "היום"! זהו התנאי.

אתם יודעים אין מסבירים בחסידות את התשובה? שימו לב: בפסוק נאמר "אם בקלו תשמעו", לא נאמר במפרש בקולו של מי. אבל כאשר מצטט אליהו

שאלת השבוע:

כיצד מסביר אליהו הנביא את המלה "היום" בפסוק? מה מלמד אותנו הסבר זה?

בין הפותרים נכונה גרל משחק קפסה.

תשובות יש לשלח לדא"ל maosime@gmail.com או בטלפון 079-9211452

עד יום ב' הקרוב. הזוכה מהשבוע שיעבר: תומר קיני

הפרסימ בחסות:

צעצועי רונפלד

יפו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

ענוה — היא תמיד דבר טוב? משה רבינו, נותן התורה, הוא הענו מכל אדם, ו"תורת משה" מלאה פסוקים ומאמרי חז"ל במעלת הענוה ובגנות הגאווה. גם תורת הנפש של החסידות עושה עיקר מהגוונים השונים של הפחתת האגו — בטול, ענוה, הכנעה ושפלות — ומסמנת את הגאווה כ"אבי אבות הטומאה", המקור לכל חוליי הנפש. ועם זאת, החסידות מזהירה מ'ענוה שלא במקומה' — ענוה פסולה, המרפה את ידי האדם מלעשות טוב ועושה אותו 'נעבעך'.

ואכן, באופן בולט, משה רבינו הענו ידע להיות תקיף כשצריך — נגד פרעה ושאר אויבי ישראל, כשהיה זקוק לכך בהנהגת עם ישראל, כלפי המלאכים במתן תורה ואפילו כלפי ה' יתברך כשנזקק להגן בתפילותיו על עם ישראל. גם החסידות, עם כל הדגש על בטול-היש ובטול-במצואות, מלאה סיפורי תוקף — כלפי אדם וגם כלפי שמיא — מייקרת ומרוממת גם את המעשים הטובים הפשוטים ביותר ובכלל 'טוענת' בחיות ומרץ ולא-מעט חוצפה חסידית את כל הוי החיים היהודי.

איך יוצרים את האיוון הזה? איך בונים בנפש את המקום הבריא שמאפשר שמחה ופעילות בלי לפגוע בענוה? הנושא היסודי הזה פזור לאורך הגליון שלפנינו — בנקודה המעורבדת ובשיעור המרכזי. גם השיעור הנוסף נוגע במקום האמהי המוגן שהוא ראשית תודעת האדם וממנו מתחילה לצמוח שירת האדם — עד לשירה ברוח הקדש, שירה שפרה ורבה — המאפשרת לו לחתור לתיקון העולם כולו ולהגיע ל"שיר חדש" של המשיח.

מעוניין להפיץ את **ואביטה** במקום מגוריך?

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח מייל לכתובת: **itiel@pnimi.org.il**

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון במספר **079-9211452**

או במספר **02-5434297** — המספר פתוח לניידים כשרים.

לפניות בנושא העלון: **052-4295164**

pnimi.org.il